STRIP SCHRIFT

AMAT

YECH * COYOTE *

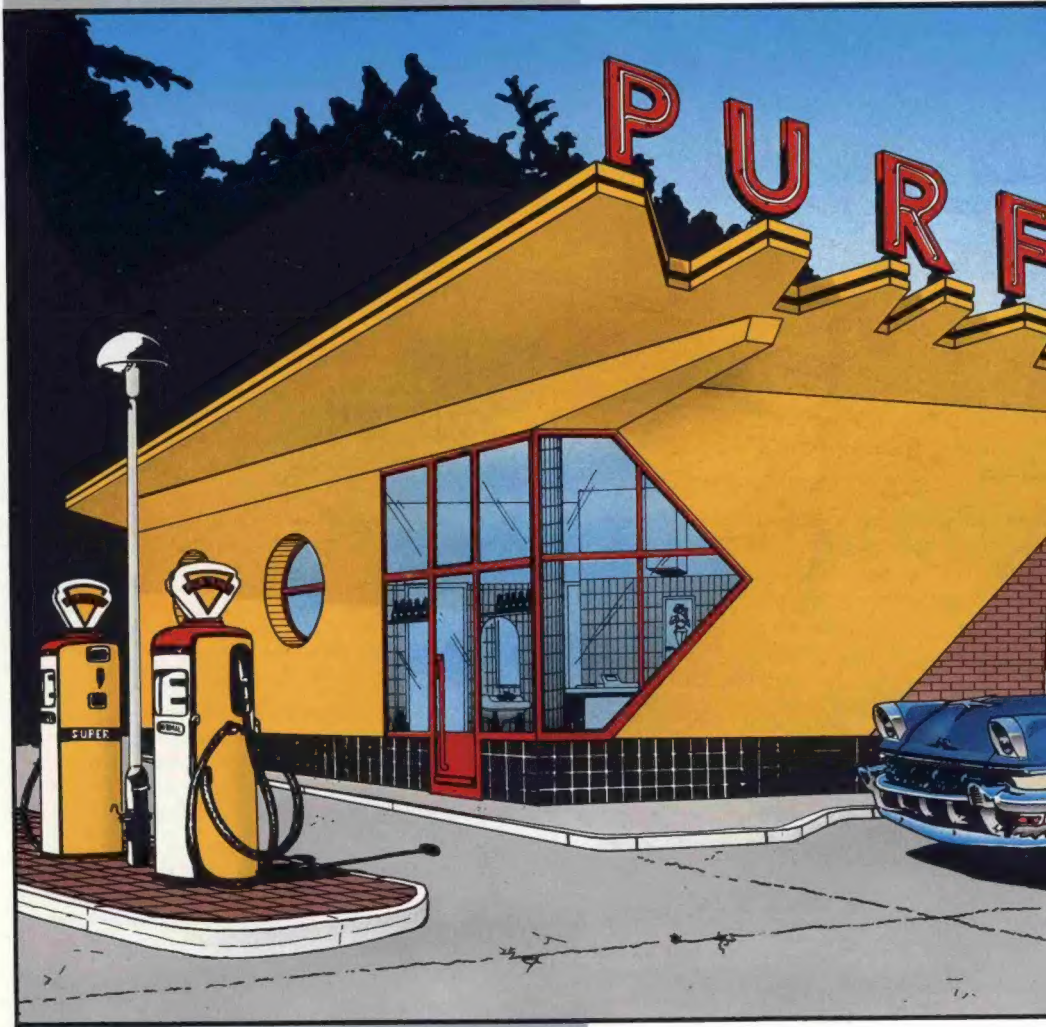

Maandblad / Nr. 209 / Losse nummers ƒ 6,— / Bfrs. 124

TEURS

DE NIEUWE GENERATIE STRIPMAKERS?

VRIJE BALLOEN * BEELDSPRAAK * OBERON

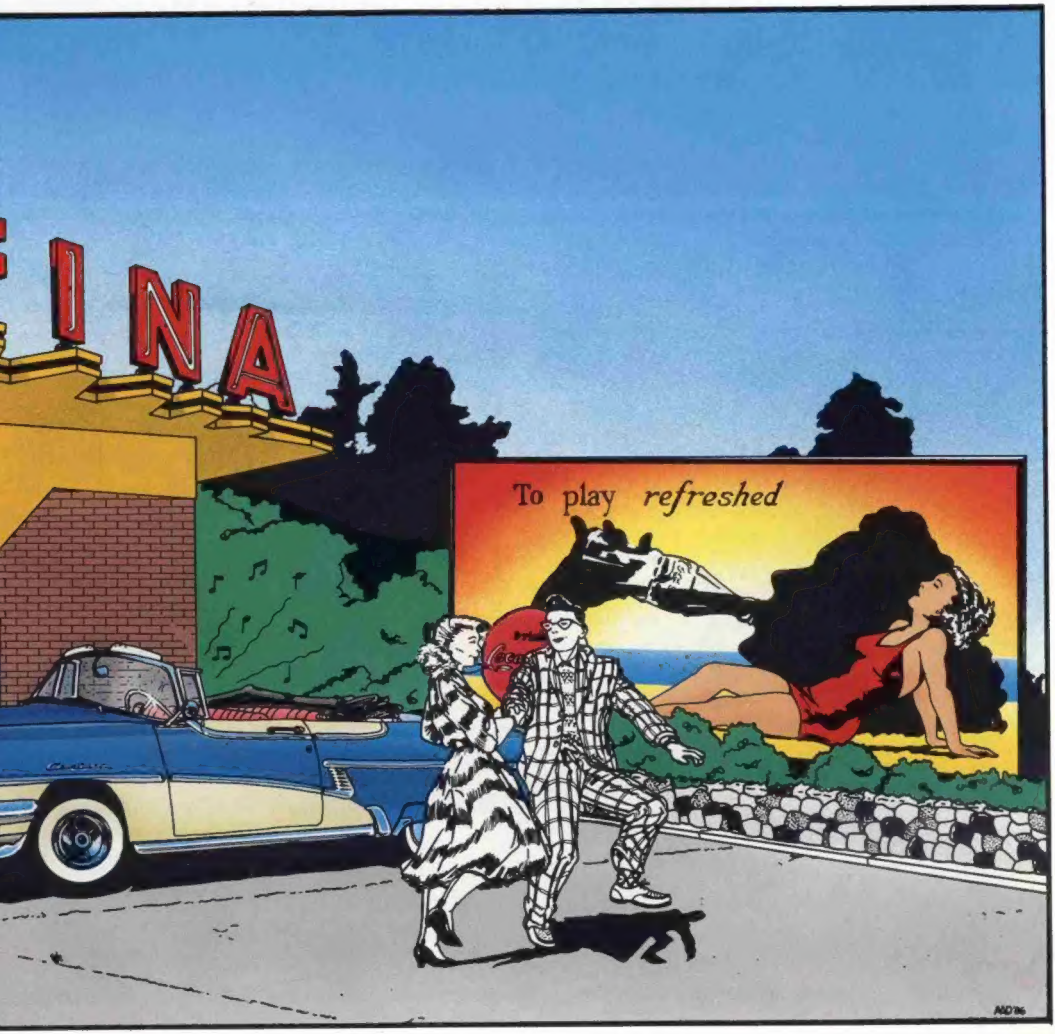

STRIPSCHRIFT

nr. 209 – 20e jaargang, 1986

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap, Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redaktie: Postbus 4835, 1009 AV Amsterdam (020-939857).
Uitgevers: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, 3700 AK Zeist, tel. 03404-52292, telex 70042.
Advertentie-exploitatie: Inlichtingen en tarieven: Bureau Nassau, Jan van Nassaustraat 18, 2596 BT Den Haag, telefoon 070-249500.
U kunt ook uw advertenties direct inzenden aan de uitgever, Postbus 420, 3700 AK Zeist.

Klachten over bezorging, adreswijzigingen en inlichtingen over abonnementen uitsluitend via Postbus 420, 3700 AK Zeist.

Bladmanager: Nelleke Lindhout
Redaktie: Baldi Dekker jr., Arco van Os, Pieter van Oudheusden, Hans Pols.

Nieuwsredaktie: Baldi Dekker jr.

Medewerkers: Dick de Boer, Ruud Booms, Har Brok, Willem Ritstier, Donald Stroomberg, Rich Thomassen, André Wijntjes, Gerard van der Wolf.

Omslag: Aad Duineveld (tekening) en David Dekker (air-brush).

Stripschrift is verkrijgbaar:

- via een lidmaatschap/abonnement à *f* 67,50. Postgiro 1513000 of bankrekening 42.11.38.114, beide t.n.v. Het Stripschap te Amsterdam.
- via een abonnement (jan. t/m dec.) à *f* 49,50. (buitenland *f* 59,—.
- via een CJP-abonnement à *f* 42,75.
- losse nummers (ook verkrijgbaar in de boekhandel) à *f* 6,— Dubbele nummers *f* 8,—. Postgiro 209948 t.n.v. 'Stripschrift' te Zeist.

Houders van een CJP-paspoort dienen zich via hun CJP-buro op te geven. Lopende (bestaande) abonnementen kunnen eerst worden omgezet in het komende kalenderjaar. Abonnementen op Stripschrift, opgegeven in de loop van een kalenderjaar, omvatten alle in de desbetreffende jaargang te verschijnen nummers.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stripschrift en auteurs.

De verantwoordelijkheid voor de geplaatste artikelen berust bij de auteurs.

ISSN 0165-845X.

Druk: Vonk Zeist.

INHOUD

De Yech-collectie
door Baldi Dekker jr. / **3**

De Coyote-collectie
door Baldi Dekker jr. / **9**

Patty Klein over 'De Vrije Balloen':
Er werd naar gekeken door uitgevers
door Baldi Dekker jr. / **16**

Meerten Welleman van uitgeverij Oberon:
Een kans van één op de honderd
door Baldi Dekker jr. / **19**

BARTJE

* HEREN 'CRITICI' DIT IS ALS GRAPJE BE

De opkomst en ondergang van:
De Stichting Beeldspraak
door Baldi Dekker jr. / **20**

Een eigen stripblad beginnen
door Baldi Dekker jr. / **24**

De overige amateurbladen
Nawoord
door Baldi Dekker jr. / **25**

Nieuws **26**
Boeken in het kort **32**

EXCUSES

In de nummers 207 en 208 zijn enkele nogal storende fouten geslopen. Bij de tekeningen van bekende Nederlandse tekenaars in nummer 207 (pagina's 39 tot en 44) is de kop niet opgenomen, waardoor het verband totaal verloren gegaan is. Ook staat niet vermeld dat ze overgenomen zijn uit Ratio nov./dec. 1964.

Op de omslag van nummer 208 staat de aankondiging van een interview met Don Lawrence, dat in nummer 210 geplaatst zal worden.

Hiervoor biedt de redaktie haar excuses aan.

De redaktie

DOOR WILLEM RITSTIER

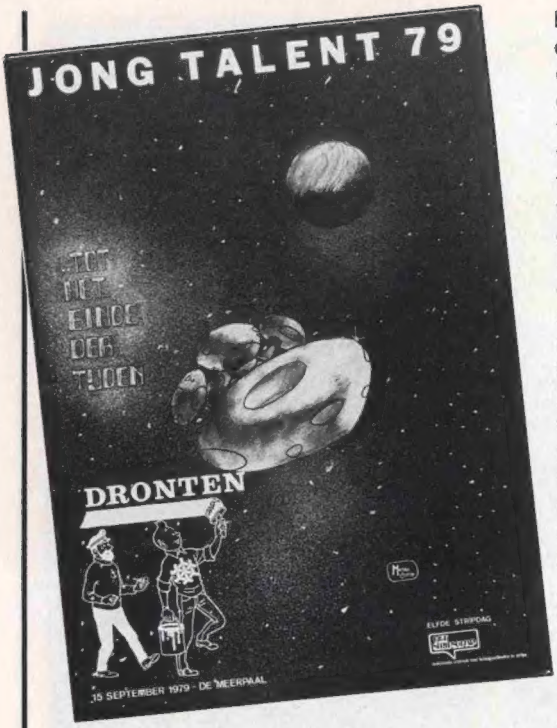

Inleiding

In de loop der jaren hebben de diverse redacties van Stripschrift hun licht laten schijnen over de meest uiteenlopende strip-variëteiten. Eén groep strips is in Stripschrift echter onderbelicht gebleven: de amateurstrip. Gezien de rol die amateurbladen in 'de stripwereld' spelen is dat beschamend. Het gros van de huidige professionele striptekenaars kon doorbreken omdat ze een amateurstripblad als springplank hadden. Amateurbladen bieden talentvolle, jonge stripmakers de kans om te publiceren, wat voor hun ontwikkeling van vitaal belang is.

Wie amateurbladen in z'n collectie opneemt, zal zonder twijfel over een paar jaar het genoegen smaken in de medewerkerslijsten namen te vinden die dan een bekende klank hebben gekregen. Dat hoeft dan niet eens bekendheid als stripmaker te zijn. Dick Maas heeft bekendheid verworven als regisseur, terwijl ook hij in een amateurblad publiceerde. Wouter Noordewier werd schrijver en Jean Driay is onder de naam Jean van Lingen een carriere als (portret)fotograaf gaan maken. Regisseur, schrijver en fotograaf zijn beroepen die je met enige fantasie met strips kunt associëren. Maar wat te denken van Ronald Brautigam, die nu een gevierd klassiek pianist is?

Uiteraard is het onzin te veronderstellen dat eenieder die in een amateurstripblad publiceert met een paar jaar een geweldige carriere gaat maken, hetzij in de stripwereld of daarbuiten. Het blijven enkelingen die door weten te breken. De rest verdwijnt allemaal in het legioen van de naamlozen. Maar die enkelen diè weten door te breken, hebben wel profijt gehad van de ervaring die ze bij het amateurblad opdeden.

De veteranen onder de leden van Het Stripschap herinneren zich wellicht de bundel *Jong Talent '79*. Deze bundel vormde de catalogus bij een overzichtstentoonstelling met werk van amateurstripmakers, die ter gelegenheid van de (toen nog één-daagse) Stripdag 1979 in Dronten door Het Stripschap werd georganiseerd. Op deze tentoonstelling was werk van 24 amateurs te bewonderen, vertegenwoordigers van diverse genres. Het was een mooie dwarsdoorsnede van wat de amateurs toentertijd te bieden hadden.

De redactie van Stripschrift heeft gemeend een heel nummer te moeten besteden aan het fenomeen 'amateurbladen'. Misschien gaan de amateurstripmakers van wie in dit album werk wordt gepubliceerd een veelbelovende toekomst als striptekenaar tegemoet. Of als regisseur, schrijver of pianist... Of zouden ze deel gaan uitmaken van dat onmetelijk grote legioen van naamlozen? Alleen de toekomst kan het leren.

Er zijn de laatste zeven jaar veel amateurbladen verschenen. Daar het gemiddelde amateurstripblad een levensduur van zo'n twee jaar heeft, kan ik wel stellen dat bijna ieder blad inmiddels ook weer is opgeheven. Veel van deze bladen zijn verdwenen zonder een spoor achter te laten. Maar twee bladen hebben echt iets betekend, de afgelopen jaren: *Yech* en *Coyote*.

De Yech-collectie

In het interview met Willem Ritstier in Stripschrift 205 is uitgebreid ingegaan op het wel en wee van het stripblad *Yech*. Vandaar dat we hier alleen nog even de hoofdlijnen aanstippen.

Medio november 1983 stelde Willem Ritstier de uitgever Jumbo-Offset voor een stripblad te gaan uitgeven. Deze wees het voorstel – gezien de te verwachten hoge kosten – in eerste instantie van de hand. Een week later was de uitgever van gedachten veranderd. Hij wilde zelfs al een nummer uitbrengen voor de Kerst. Die termijn was erg optimisch. Het werd februari 1984 voor er een redactie bijeen was gebracht. Jumbo-Offset beschikte over adressen van tekenaars en schrijvers en uit dit bestand werd de redactie samengesteld: Caren Peeters, Adri van Kooten, Minck Oosterveer en Willem Ritstier. In mei van dat jaar verscheen het nulnummer.

Een belangrijk kenmerk van een amateurstripblad is, dat het werk van amateurtekenaars publiceert. De toelatingseisen horen daar op aangepast te zijn. Maar in juni 1985, toen het reclamebureau Pinpoint Productions het blad voor Oberon (Eppo Wordt Vervolgd) ging uitgeven, werden de toelatingseisen zo scherp gesteld, dat er van een amateurstripblad geen sprake meer was.

Voor deze bloemlezing hebben we alleen de nummers van *Yech* vóór de 'Pinpoint'-periode in aanmerking laten komen.

Bij het ter perse gaan van dit nummer werd bekend dat *Yech* waarschijnlijk definitief zal worden opgeheven. Het was de bedoeling dat *Yech* een kweekvijver voor het stripweekblad Eppo Wordt Vervolgd zou gaan worden, maar het bleek dat de resultaten niet waren wat Oberon zich er van had voorgesteld.

Bloemlezing

In de bloemlezing treffen we werk aan van vijf *Yech*-tekenaars. Momenteel zijn al deze tekenaars nog steeds actief in de stripwereld (geen klassiek pianist geworden, bijvoorbeeld).

Rob Phielix werkt inmiddels voor een stickerfabrikant;

Minck Oosterveer is heel actief. Hij werkt nauw samen met Willem Ritstier. Als alles volgens plan verloopt, verschijnt er binnenkort een album van zijn strip *June May,* waarvan we hier een kort verhaal afdrukken. Verder maakt Minck Oosterveer strips voor Standaard Uitgeverij. In het Stripfeestboek staat een strip die Willem en Minck samen maakten (zie Stripschrift 205);

Adri van Kooten is een reclametekenaar, werkzaam bij 'The Art Box' in Amsterdam. Van hem staat ook een album op stapel: *De Tegenligger*;

Peter Hulpusch is net als René Uilenbroek doorgebroken naar Eppo Wordt Vervolgd. De strip *Dabbo,* die overigens ook door 'de duizendpoot' Willem Ritstier wordt geschreven, is regelmatig in dit blad te vinden.

pagina 4: Skip: *Stinker*, door Rob Phielix uit Yech 4;

pagina 32: June May: *Pin 'm-up girl*, door Minck Oosterveen uit Yech 4;

pagina 21: Fantasie 3: *De sprong*, door Adri van Kooten uit Yech 5;

pagina 25: Hank Galspat: *Hangt iets op*, door Rene Uilenbroek uit Yech 5;

pagina 3: *Dabbo*, door Peter Hulpusch uit Yech 6;

SKIP INSTINKER

VAN HEEL VER KWAMEN DE EMIGRANTEN NAAR HET WILDE WESTEN, MAAR OF ZE ZICH KONDEN AANPASSEN...
DAAR BIJ DE BEEK IS EEN PRIMA STEK OM TE OVERNACHTEN. LATEN WE DAAR ONS KAMP MAAR OPSLAAN.
EN DAN BEDOEL IK NIET ER MIDDENIN!
TJA...ZN OGEN WEET JE, HIJ ZIET NIET AL TE BEST.
LATER..
TJONGE VAN ZO'N TOCHT KRIJG JE WEL HONGER ZEG.
JA...DAT WEL! MAAR IK VREES DAT WE MAAR WEINIG TE ETEN KRIJGEN. DE VOORRAAD IS OP!
OOK DAT NOG! NOU MOET IK ZEKER ZELF WEER IETS GAAN VANGEN BAH...!!
MAAR BLIJVEN JULLIE DAN WEL IN DE BUURT VAN DE HUIFKAR EN HET LIEFST ER NOG IN, DAN KAN IK TENMINSTE RUSTIG MIJN VALLEN PLAATSEN ZONDER DAT ER ONGELUKKEN GEBEUREN.
TUURLIJK... VANZELF.
EVEN LATER..
ZO... DE VALLEN ZIJN GEPLAATST. EN NOU IS KIJKEN OF ER NOG IETS TE SCHIETEN VALT AH! DAAR ZIE IK AL WAT.
EEN NIETS VERMOEDENDE BIEFSTUK VAN DE HAAS. DIE NEEM IK OP DE KORREL
AAAHHH!
BANG
ALLEROODHUIDEN
ER IS WEER WAT GEBEURD...EN NOU GAAT DE BIEFSTUK ER OOK NOG VANDOOR.

NOU JA... LAAT IK EERST MAAR EENS GAAN KIJKEN WAT ER AAN DE HAND IS.
OOH?
HA... KIJK NOU EENS... HEB IK TOCH NOG WAT GEVANGEN.
EEN VROUWELIJK EXEMPLAAR DENK IK... VAN EEN OF ANDER UITHEEMS RAS...
WAT STA JE DAAR NOU TE LEUTEREN... MAAK ME LIEVER LOS.
GOED HOOR... JE VRAAGT ER ZELF OM.
JA, MAAR NIET ZO WAGHT...
BAF
AUW
NID
TE LAAT.
KAN IK U HIER NOG MEE VAN DIENST ZIJN...?
TJONGE... WAT GALLANT... HAD LIEVER GE-ZORGD DAT IK WAT ZACHTER OP DE GROND ZOU VALLEN.
PLOTSELING
HANDEN THUIS SCHURK!
KLIK KLIK
WAT NOU WEER ?!!
PA PAW
DEKKING
IS ALLES GOED... ... IK HOORDE JE OM HULP ROEPEN... EN JE WEET... BIJ ELKE HULPKREET STA IK GEREED.
AH... KIJK DE SCHURK GEEFT ZICH AL OVER.
ZO ZIE JE MAAR WEER. WIJ KUNNEN ONZE EIGEN BOONTJES WEL DOPPEN

OH? DENK JE DAT... JE ZAL HET WEL WEER NIET GEZIEN HEBBEN... MAAR DAT WAS ONZE GIDS DIE JE PROBEERDE TE RAKEN.
ONZE GIDS?!
HUM... NOU JE HET ZEGT JA... HIJ HEEFT ER INDERDAAD WEL IETS VAN WEG
EMIGRANTEN IK WORD ER ZO MOE VAN HE...
TSA... EH... HET SPIJT ME WERKELIJK JONGEN HET ZIJN MIJN OGEN WEET JE.
MAAR IK ZAL HET MET JE GOED MAKEN... DEZE KEER ZAL IK WAT GAAN SCHIETEN
WAT!
...MAAR U KUNT NOG GEEN KONIJN VAN EEN BEER ONDERSCHEIDEN
!!?
ACH WAT... DAN SCHIET IK ZE TOCH GEWOON ALLEBEI.
HEEL WAT UREN LATER
HE HE... DAAR IS HIJ EINDELIJK.... EN HIJ HEEFT NOG WAT GEVANGEN OOK.
EEN STINKDIER !!!
NOU... WAT VINDEN JULLIE ERVAN...?
BAH WAT EEN STANK ALS HIJ NOG IS WAT WEET.
EIND
PHIELIX

JUNE MAY
PIN'M-UP GIRL
FRIDAY 13TH JUNE
CENTRAL POST DAILY
LORD'S NIGHTFIGHTER
GIRLS KILLED !!!
JACK THE RIPPER?
June May
PIN'M-UP GIRL
IB

KLIK
KLIK
KLIK
KLIK
KEEP YOUR HANDS OFF!
YOUR DIRTY THOUGHTS CAN BE USED AGAINST YOU!!!
Tak

fantasy 13

DE SPRONG

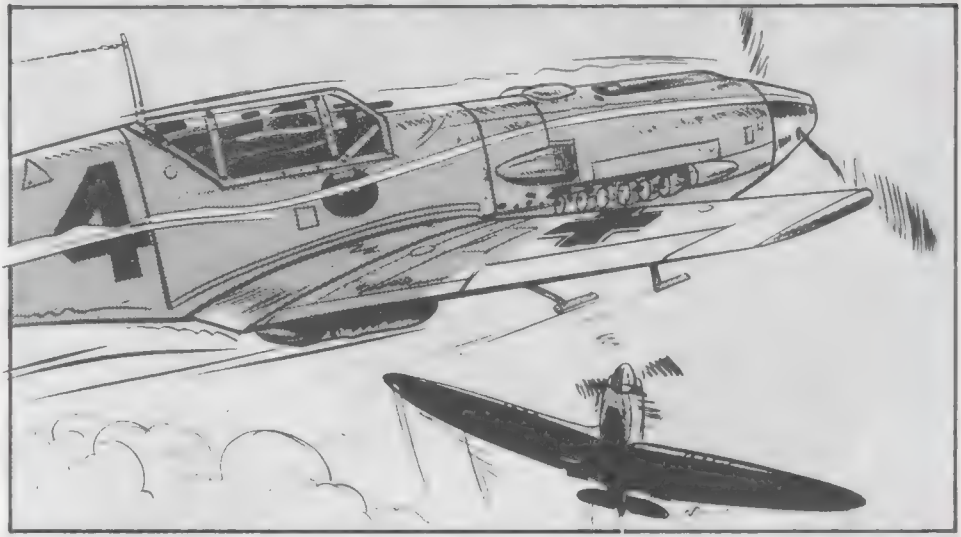

TAKTAKTAKTAKTAK
ZOOM

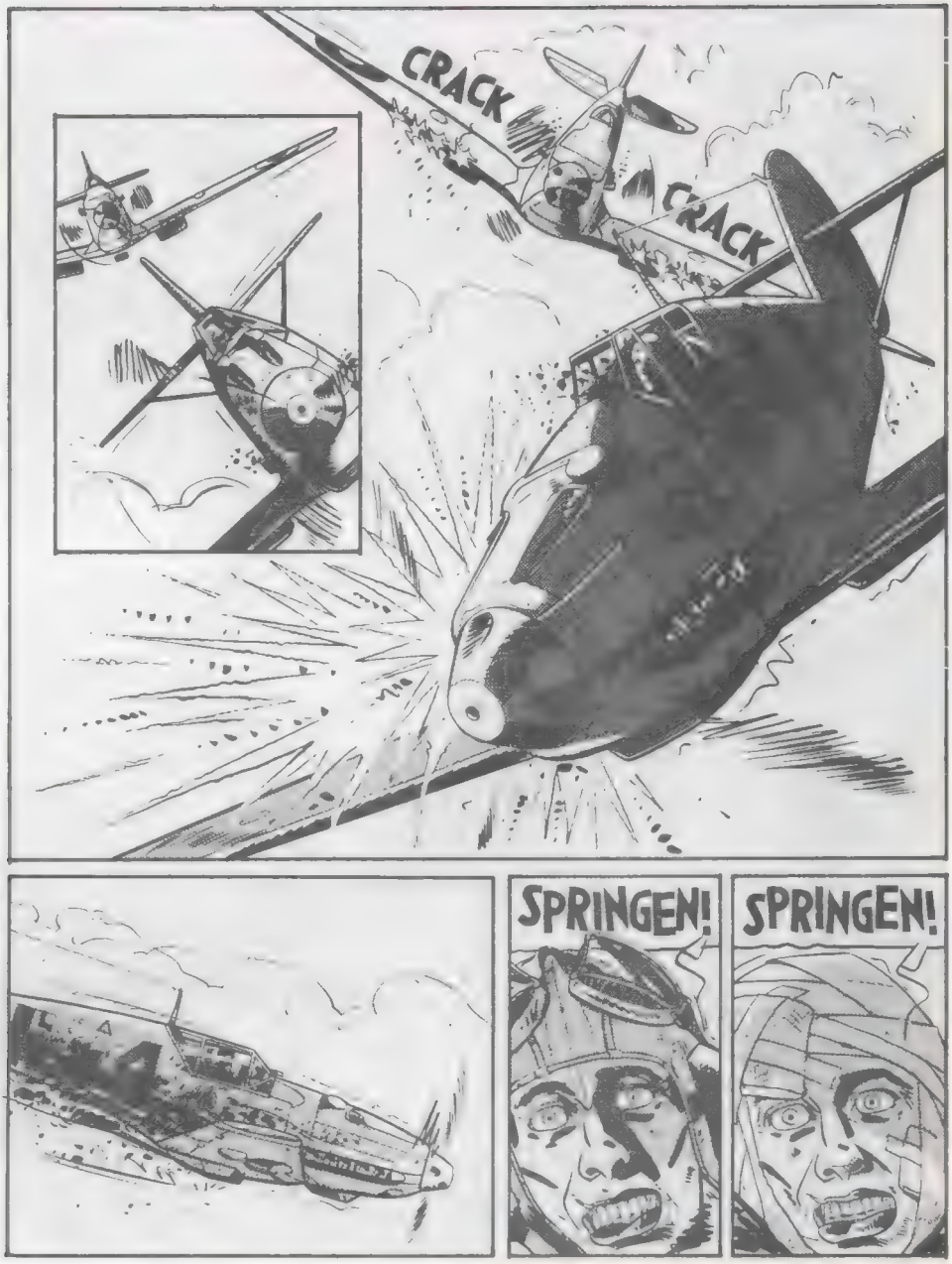
CRACK
CRACK
SPRINGEN!
SPRINGEN!

STOP

ZO! EINDELIJK KLAAR? 'T ZOU ANDERS TIJD WORDEN!
MEE!
WEL? WAT ZIE JE?
EH NIETS?
EH.. MEENJE?
DUS?
M MAAR NATUURLIJK LIEVE! HOE KON IK 'T VERGETEN!
KOMT VOOR ELKAAR MÉMÉ!
AAN DE SLAG DUS!
BOM
U WILT WAT?
EEN JACHT-GEWEER, EEN STUK TOUW EN EEN ROTE SPIJKER?
2 UUR! 2 UUR IS MENEER AL ONDERWEG OM 'N DOOS SPIJKERS TE HALEN!
AH! DAAR ZAL JE 'T ONDERKRUIPSEL HEBBEN!
KLIK
ZO! BEN JE DAAR EINDELIJK?
IK HEB DE FOTO AL OPGEZOCHT JE HOEFT 'M ALLEEN MAAR OP TE HANGEN.
TOTO?

DABBO

RESTAURANT
WIJ VERKOPEN GEEN „NEE"
Wat mag het zijn voor meneer?
Een ossestaartsoep en een glaasje ranja
Dabbo, afschuwelijk! De ossestaarten zijn op en we verkopen geen „nee" Hoe redden wij ons gezicht?
Je bedoelt, hoe red ik jouw gezicht
Hier is de ranja alvast, meneer!
Het gaat mij natuurlijk niets aan, maar ik begrijp niet wat er zo aantrekkelijk is aan ossestaart
Ach, dat is een kwestie van smaak
Neemt u dat smaak?? Die staart, meneer, daar loopt zo'n os de ganse dag de vliegen mee van zijn kont te slaan Van dàt gemaakt.... weet u wel!
PATS
Denkt u eens aan al die bacteriën Dat kan nooit gezond zijn. Bent u eigenlijk wel ingeënt tegen mond- en klauwzeer?
WIE? IK??
Er onder die staart Hebt u er toevallig wel eens bij stilgestaan dat daar.....
Bzzzz zzzz Zzzzz Bzzzz bzz Bzzzz ?
Lekker fris... dag in, dag uit! Maar goed, ik serveer het u met alle plezier, hoor!
UMPF
Als aber heb je tenslotte ook een voorkeur tussen
Yeeh

De Coyote-collectie

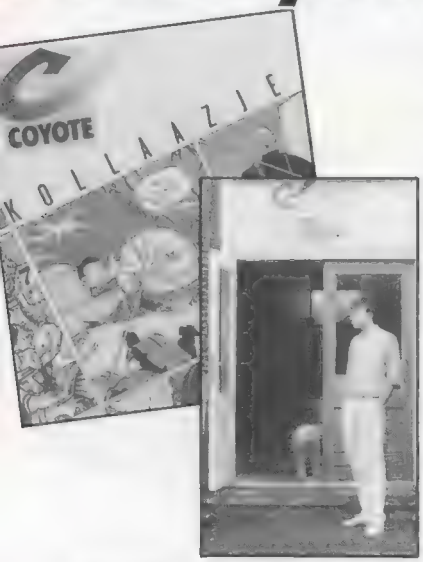

Coyote Magazine mag met recht een toonaangevend amateurstripblad genoemd worden. Gerard Smit, een journalist van het Noord-Hollands Dagblad, had dat al heel vroeg door. Op 22 juni 1983, een paar maanden na het verschijnen van de eerste *Coyote Magazine,* konden de abonnees van het NHD in hun krant een artikeltje over Coyote lezen:

'Het is niet het gebruikelijke gestencilde blaadje waarmee veel amateurstripmakers hun werk onder andere ogen dan die van goedwillende familieleden en buren alleen, proberen te brengen. Dat is ook het doel bij Coyote, maar de mensen er achter pakken de zaken goed aan. Het blad wordt off-set gedrukt en oogt professioneel'.

Eén van die mensen 'er achter' was Henry van Hooff. Onder zijn inspirerende leiding kwamen er acht nummers tot stand. Het laatste nummer verscheen in december 1984, maar dat was niet het enige van Coyote. De tekenaars verenigden zich in een tekencollectief: Coyote Comix. Vorig jaar maakte dit collectief een album in opdracht van het Hoogovens concern, dat z'n medewerkers een stripboek in het Kerstpakket wilde geven (een heel leuk initiatief overigens!). Het album: *Coyote Kollaazje* is nooit in de handel gekomen, maar had een goede kans van slagen gehad.

Coyote Comix heeft het druk, vandaag de dag. Ondanks alle reclame- en strip-opdrachten hebben de tekenaars het blad nog niet vergeten. Henry van Hooff: 'Misschien dat we nog een keer terugkomen. We hebben een kennis die binnenkort een drukkerij begint. Hij is helemaal stripgek en misschien dat we hem zo ver kunnen krijgen om leuke dingen te gaan doen. Het blad zou dan wel minder vaak moeten verschijnen, eens in het half jaar bijvoorbeeld. Het zou een opvolger van Coyote kunnen worden, maar ook iets totaal anders. Geïllustreerde verhalen bijvoorbeeld...'.

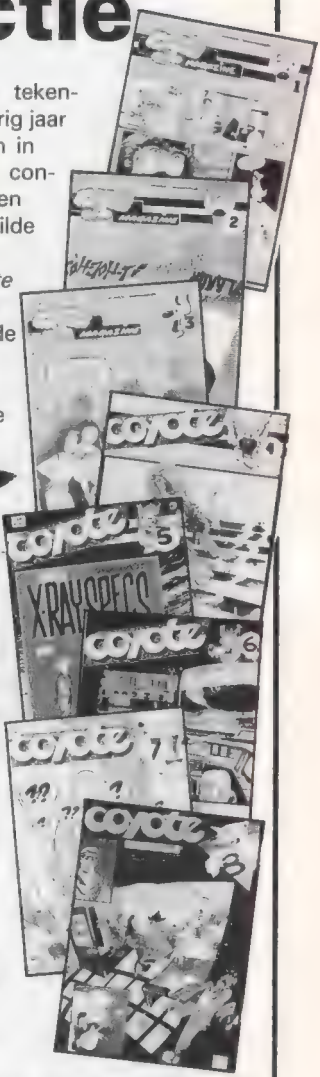

Bloemlezing

In de bloemlezing treffen we werk aan van zes tekenaars: vier uit de Coyote- en twee – gasttekenaars – uit de Visioen-stal: Barend Lammes en Kees de Boer;

pagina 32: Daan Maliebaan: *Mannen Praat,* door Marius Brouwer uit Coyote 1.

pagina 13: *Sweetij,* door Wout Paulussen uit Coyote 2;

pagina 30: Han de Wit: *Gaat in ontwikkelingshulp,* door Barend Lammes uit Coyote 4;

pagina 13: *Hoofdpijn, reumatiek...,* door Kees de Boer uit Coyote 6;

pagina 31: Neuro: *Get up and boogie,* door Cees Heuvel uit Coyote 6;

pagina 26: Bona Fidell: *Op een mooie maandagmorgen,* door Richard van de Pol uit Coyote 8.

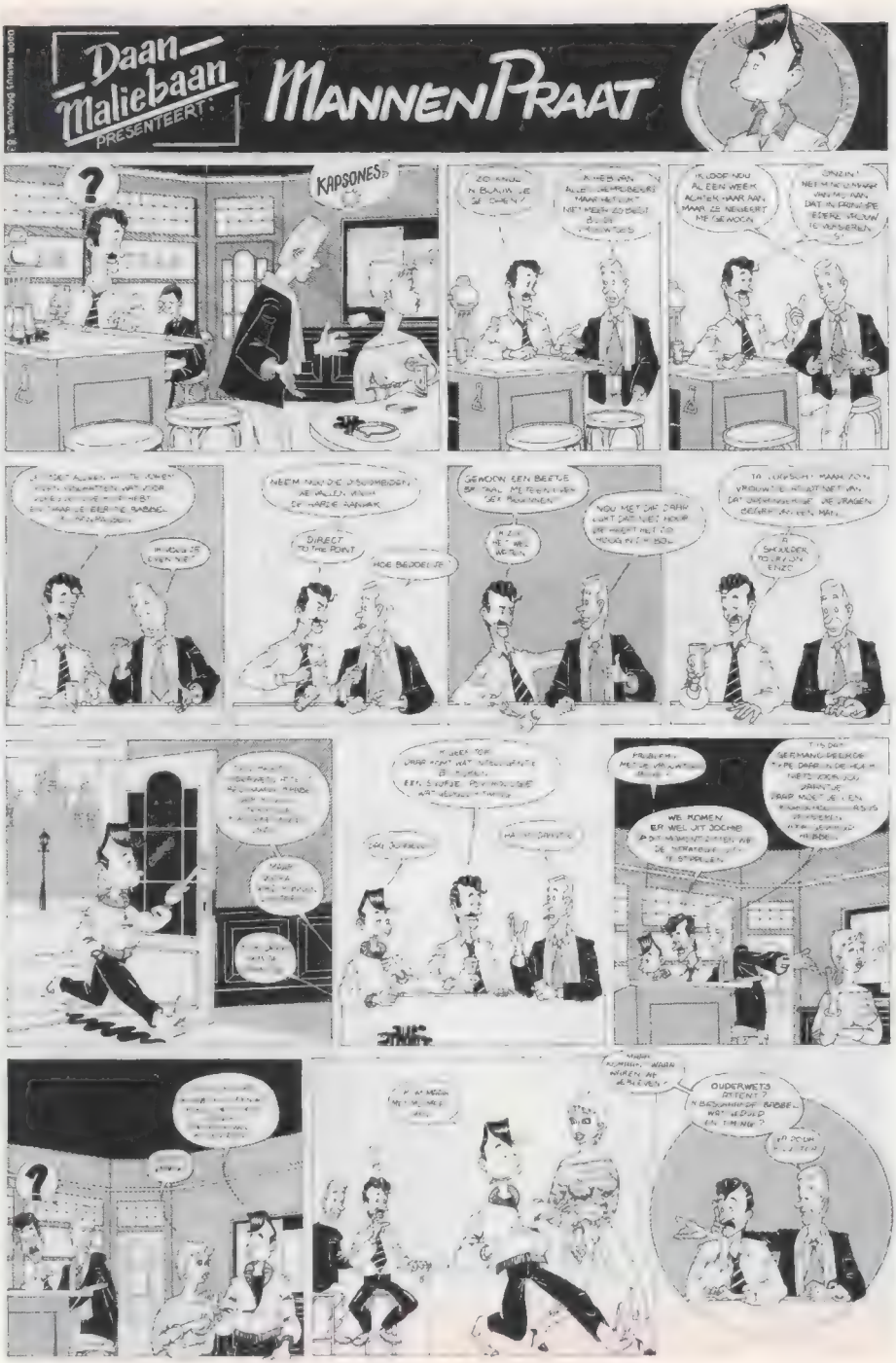
Daan Maliebaan
PRESENTEERT:
MANNENPRAAT
KAPSONES
?

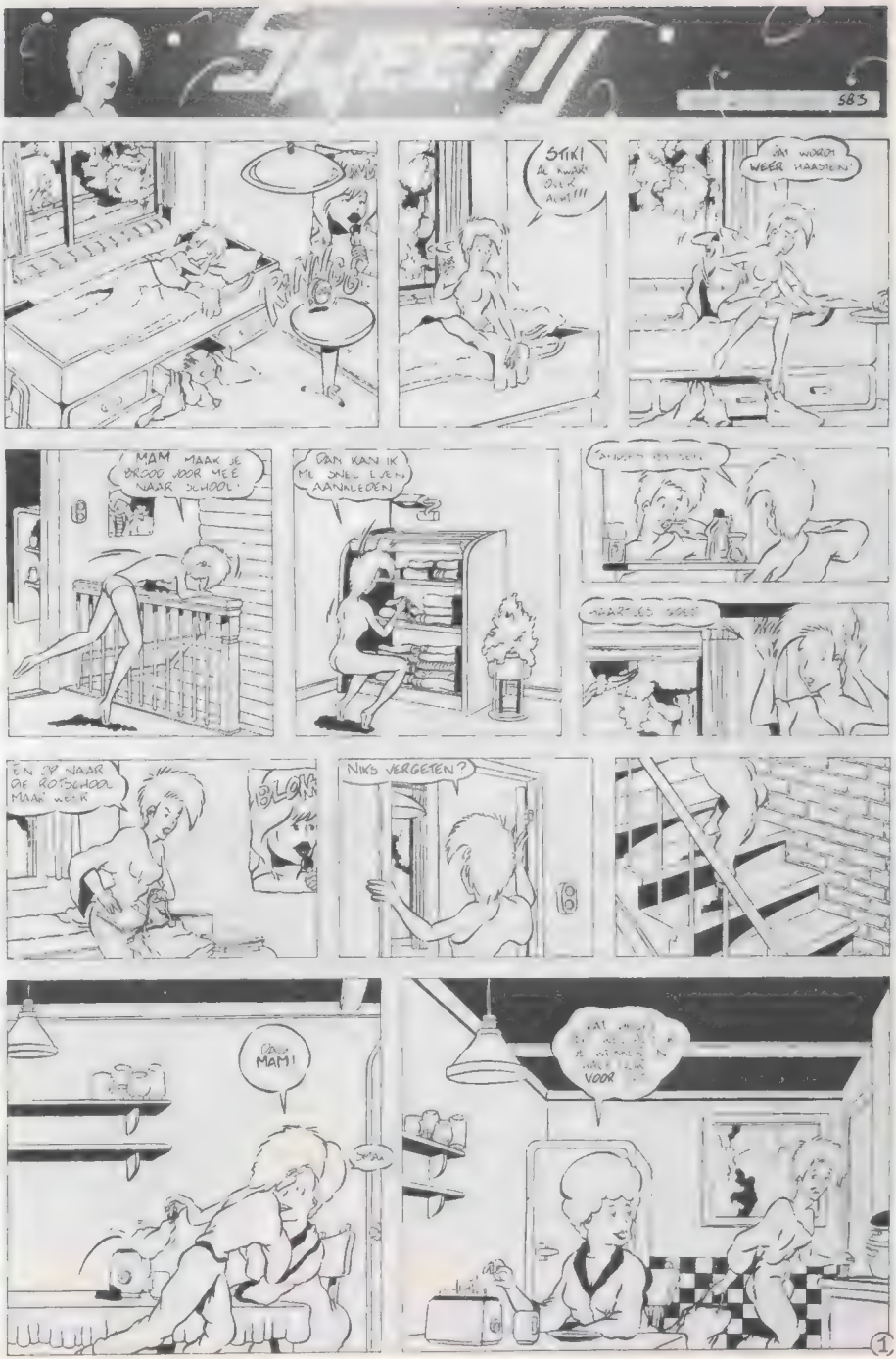
583
STIKI AL WAAR OVER HEEN!!!
JA! WORDT WEER MAANDAG!
MAM MAAK JE BROOD VOOR MEE NAAR SCHOOL
DAN KAN IK MIJ SNEL LATEN AANKLEDEN
EN OP NAAR DE ROTSCHOOL MAAR WEER
BLOW
NIKS VERGETEN?
DAG MAM!
VOOR
1

HAN de WIT gaat in ontwikkelingshulp

GEÏNSPIREERD OP DE HOOFDPERSOON UIT DE ROMAN VAN HEERE HEERESMA

ZO !! DAT
DAAR KOMT NOG EENS NATTIGHEID VAN HENDRIK
DIE JONGEN OOK MET ZIN ROTHOBBY'S
VADER! DAAR IS EEN...
KLOTS
KLOTS
KLOTS
WEL ALLE GBLL
KUIL ..
GELUKZALIG ZIJN DE DOMMEN VAN GEEST!
NOU..NOU MENEER DE WIT, HIER KAN IK ABSOLUUT GEEN CHOCOLA VAN MAKEN...
DAAR KOMT BIJ DAT U LIJDT AAN CHRONISCHE OPRSPINGEN, INDIAANSE PLATVOETEN, GASTRITUS EN DIVERSE VERKALKINGEN IN DE BLA,BLA, BLA ...
NORMAAL GESPROKEN ZOUDEN WIJ U STANTE PEDE AFKEUREN
MAAR UIT PSYCHISCHE RAPPORTEN IS GEBLEKEN DAT U EEN INSTINCTIEF TALENT HEEFT OM WATERPUTTEN AAN TE BOREN
18-06-83

HAN de WIT gaat in ontwikkelingshulp

Na een lange, maar voorspoedige reis, komt Han aan in Afrika, alwaar hij ...

Tekst : MARCUS **Tekeningen**: BOLO

...WORDT AANGESTELD ALS TECHNISCH MEDEWERKER IN EEN KLEINE NEDERZETTING IN DE SAHEL.

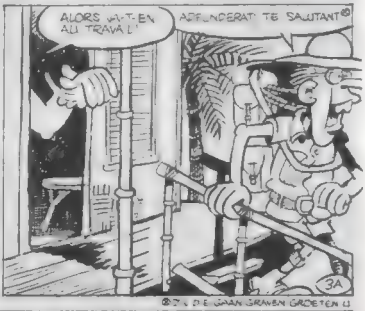

KRRR. ZO... ST VERNOEMEN KRRR GROTE OVERSTROMING TEN ZUIDEN VAN ASADESH
GODNONDEJU, WAT EEN ELLENDE, A.M.N. ZWARTE ONDERDANTJES VERDRONKEN DOOR DE SCHULD VAN DIE VERDWAALDE WATERGEUS!

HOOFDPIJN, REUMATIEK
KEES DE BOER
VOLGENDE PATIENT, GRAAG!!
AAI!!
EH... 'N GOEDEMIDDAG DOKTER!
DAG, MIJNHEER GAAT U ZITTEN
UW NAAM IS.....?
VAN ULLEN SJAAK VAN ULLEN
GOED ZO MENEER VAN ULLEN VOOR DE DRAAD ERMEE!
1A
MISSCHIEN DAT IK BETER METEEN NAAR EEN PSYCHIATER HAD MOETEN GAAN, MAAR HET LEEK MIJ ZINVOL ER EERST MET U OVER TE PRATEN
IK BEN EEN EN AL OOR MENEER VAN ULLEN
BEGRIJPT U GOED DAT HET MOEILIJK VOOR MIJ IS, U BENT DE EERSTE DIE IK 'T VERTEL
HMMM.
VERTELD U NU MAAR RUSTIG, UW GEVAL ZAL VERTROUWELIJK WORDEN BEHANDELD
IEDERE ARTS KENT ZOALS U MISSCHIEN WEL WEET ZWIJGPLICHT IEDER 'KWAALTJE' BLIJFT BINNEN DE MUREN VAN DIT GEBOUW, ALS U BEGRIJPT WAT IK BEDOEL!....
MOO!!
IK HEB NAMELIJK LAST VAN LANGE VINGERS!
IK VOND DAT U DAT E-VEN MOEST WETEN!
KEES '87
1B
EINDE

NEURO
IN: GET UP AND BOOGIE!
WELL A RAP AND A SCRATCH LET'S DO THE FLASH IT'S GOOD AGAINST THE STRESS
AND PASS THE SCUM CAUSE IT AIN'T DUMB
UH??
HE! PUMMEL!
ZET AF! DAT DING!
?
HEEE! RUSTIG MAN !! OUWE KOLONIAAL !! WAT DENK JIJ WEL! ROT OP ALS JE HET NIET BEVALT, WEET JE !!
JOUW SOORT MOET MAAR OORDOPJES KOPEN, DAT PAST GOED BIJ JOUW OOGKLEPJES !!
HEE MAN! LET IT SWING AGAIN MAN!
UH ??
WAT LOOPT IEDEREEN NOU TOCH TEGEN ME TE ZEIKEN! IK VERSTA D'R GEEN ENE KLOOT VAN DOOR MIJN HELM! NOU WAT IS ER NOU?

HAHA, TE GEK COOL MAN! IK MAG JOU WEL. HE MAN, HEB JE ZIN IN EEN PARTY?
DAAR IS HET! EEN GOEIE CLUB MAN GEEN GE DONDER EN/O. IEDEREEN WEL KOM. ÆLDJAM! VANAVOND IS ER EEN RAP TAKING CONTEST, MIJN NEEF DOET MEE WEET JE. EN ER IS EEN DANS WEDSTRIJD. ELLEBAK BOOG IE. YEAH MAN!
FAST FEET
AND GIVE YOUR ASS A GOOD TIME PASS CAUSE MUSIC IS THE STASH!
HEE MAN! HOE IS HET? HE MAN
HEE MAN, HIER
AAAH!! TE GEK! WEET JE MAN!
AAAH DAT MAAKT ME WAT LOSSER. IK GA EN EEN KLEIN PANJE MAKEN

UIT
HEEE WACHT ES EFFE! ZEG MAAT, ZAG IK NET NIET IEMAND ANDERS MET DIE MUZIEK DOOS NAAR BINNEN GAAN?
YOU ARE RIGHT MAN! DIT IS NIET MIJN MACHINE! DAT IS NOU OOK DOM VAN ME! GEWOON DE VERKEERDE MEEGENOMEN. MAAR HET IS BINNEN OOK ZO DONKER MAN!
?!
WACHT ES EFFE!
ACH LAAT ZE OOK MAAR DE FESTEKKE KRIJGEN! DE VOLGEN DE KEER KRIJGEN 'E WEL EEN DOUW!
BINNEN!
PRI
PLOK PLOK
ZEG BAAS, IK HEB NET EEN SPEELDOOS VAN EEN ZWAR... ...VAN IEMAND GEJOND... FIS...EH.. AFGEPAST, DIE HEM GEJAT HAD VAN IEMAND DIE NOU NOG BINNEN 'S.
MOET IK DE EIGENAAR
NEE JANTJE! JE HOEFT HEM NIET OP TE SPOREN
DAAR ZORG IK WEL VOOR!
ELECTRIC BOOGIE!!

WAAAAUW!! TE GEK MAN!!
IK WIST NIET DAT BLEEK-SCHETEN ZO TE GEK KONDEN SWINGEN MAN! DAT HEB JE ZEKER GEOEFEND MET DIE RADIO VAN JE HÉ? WAAUW MAN!
PUF
M'N RADIO!
KUT! MN RADIO! IK HEB DAT DING ERGENS LATEN STAAN! SHIT!! GODVERDOMME, WEG NATUURLIJK!
ZIE JE WEL! WEG! GODVERDEGODVERDE MN RADIO MNALLES MN MN SNIK
EEN BIJZONDER GOEDE AVOND MIJNE DAMES EN ZIJ DIE ER OPKRUIPEN. HA HAHA! IK HEB DE EER U DE UITSLAG BEKEND TE MAKEN VAN DE ALWEER 6E DANS-WEDSTRIJD DIT SEIZOEN HIER IN UW FAVORIETE DISCOTHEEK "THE BOOG"!! WE HEBBEN VANAVOND FANTAASTIESE PRIJZEN, LET MAAR OP! NU WIL IK EERST DE UITSLAG VAN DE DANS-WED-STRIJD BEKEND MAKEN
JURY
WELNU! DE EERSTE PRIJS IS VOOR DAT MERKWAARDIGE MANNETJE MET DE WITTE HELM OP ROL-SCHAATSEN! FANTAASTIES!!
HE MAN! STOP CRYING! JE HEBT EEN EERSTE PRIJS GEWONNEN MAN!
SOB
!?
EN DAMES EN HEREN! DE WINNAAR VAN DE EERSTE PRIJS!!!
APPLAUS!
JURY
KLAP
EN DE EERSTE PRIJS IS ??!
M'N RADIO!
SHIT!

BONA FIDELL

OP EEN MOOIE MAANDAGMORGEN

DOOR RICHARD

NEE NEE EN NOG 'NS NEE! DAT IS HET ENIGSTE WAT IK TOT NU TOE GEHOORD HEB. NIET ERG OPBEUREND OP DE EERSTE DAG VAN MIJN NIEUWE BAANTJE.
EEN SLECHT BEGIN VAN EEN BLOEIENDE KARRIERE.

ENFIN... WE MOGEN DE MOED NOG NIET VERLIEZEN. OP NAAR HET VOLGENDE SLACHTOFFER
...AHA, EEN KLANK HUIS
DIT WORDT EEN VOET TUSSEN DE DEUR

GOEDENMORGEN MEVROUW, HEEFT U ENIGE INTERESSE IN ONS NIEUWSTE...EH...
...MODEL... ...S-STUIFZOGER...EH... ...S-ST-ST..
IK BEDOEL... EH... AHUM
HALLO
MAAR NATUURLIJK HEB IK INTERESSE, KNAPPE JONGEN..
J-JA?

BONA FIDELL
DOOR RICHARD
KOMT U ALSTUBLIEFT BINNEN...
WEZOOPS?
EN LAAT DIE MALLE DINGEN MAAR BUITEN... HIHIHI
2,5 SECONDE LATER
LIEVE HEMEL! DENK AAN REGLEMENT 438: "LAAT U NIET IN MET PERSOONLIJKE AANGELEDENHEDEN" MAAR DIT SLAAT ALLES
GRRLH GROWRL
REN VOOR IE LEVEN!
DHIEUWW, DAT WAS OP HET NIPPERTJE ZOIETS IS TEVEEL VOOR EEN JONGEN MET EEN STRENGE OPVOEDING ZOALS IK
EN NU GAAN WE ZAKEN DOEN.
BANG!
AHA MEVROUWTJE IK ZIE AAN UW GEZICHT DAT U ZICH AFVROEG WAAR IK BLEEF MET DEZE SUPERMODERNE STOFZUIGER. EN ZIEHIER! ONS NIEUWSTE MODEL
HMPF? EEN FTOFFUIGER
..TJA..TJA..NEE.. NEE..OF..EH..TJA.. ..TJA..TJATJATJA.... JA WAAROM EIGENLIJK NIET? KOMT U MAAR BINNEN EN LAAT MAAR EENF FIEN
MODEL "XR-4 SPACE-GLIDER" IS HET BESTE VAN HET BESTE. MEVROUWTJE EEN DRUK OP DE HENDEL EN HIJ WERKT
GOSHIMIKKIE LOOPT IE AL? EN WAT KAN IE NOG MEER?
STOFZUIGEN, MEVROUWTJE... EN HOE! NET ZIJN KRACHTIGE GERUISLOZE MOTOR EN ZIJN EXTRA BREDE MONDSTUK ZUIGT HIJ ELK STOFJE IN HUIS OP EEN MACHINE WAAR ELKE HUISVROUW VAN DROOMT!
IN DROOM, GELOOFIK 'T IS WERKELIJK FANTASTIEF..

BONA FIDELL

DUS... DUS U WILT HEM ECHT KOPEN?
WELNEE GEKKIE! WAT MOET IK NOU MET ZO'N DING? IN IEDER GEVAL BEDANKT VOOR HET STOF-FUIGEN VAN MIJN HUIF-KAMER HAHAHA
IK KRIJG HET GEVOEL DAT IK HIER MIJN TIJD LOOP TE VERDOEN
POS OP VOOR DE HOND
?!
HANGG
AARRRRRRRR
OH! FROU-FROU HIER! FROU-FROU!
FROU-FROU IS EEN STOUT MEISJE! MIJN EXCUSES MIJNHEER, MAAR ZIJ IS GETRAINED OP VERKOPERS AAN DE DEUR, ZIET U
HOF
GNNNNN!
OJA? U BENT TOEVALLIG NIET GEINTERESSEERD IN EEN...
...STOFZUIGER?
HANG
FROU-FROU HIER!
AF FROU-FROU AF!
DAT BEEST IS KRANKZINNIG!
FROU-FROU STOUT! FROU-FROU HIER!
OEF! IK GELOOF DAT IK DAT MORMEL AFGESCHUD HEB.
EN NU HEB IK ER GENOEG VAN. IK LAAT NIET LANGER MET MIJ SOLLEN. EEN VERANDERING VAN TAKTIEK

DOOR RICHARD
IK EET MIJN HOED OP ALS DIT NIET LUKT!
DENG
DAG MIJNHEER U BELDE ZO HARD DAT IK ER EEN BEETJE VAN SCHROK.. HAHAHA.. HAHA..
HAHAHA
HAHA
OJA? SCHRIKT U OOK ALS IK ZEG DAT IK ZEKER WEET DAT U DEZE STOFZUIGER VAN MIJ GAAT KOPEN?
iii
HAHAHA!
IS ER IETS MARTHA, OOGAPPELTJE VAN MIJ? HAHAHA
PAPA! ER STAAT HIER EEN KEREL MIJ AAN TE RANDEN
VAN DAT SPYCHISCH PROBLEEM ZAL IK HEM WEL EVEN AFHELPEN
NEE NEE NIET DOEN... DIT IS EEN KLEIN MISVERSTAND IK BOOD UW DOCHTER NET DEZE STOFZUIGER AAN HELEMAAL GRATIS VOOR NIETS!
EEN GRATIS STOFZUIGER?
U BEDOELT DAT WIJ DEZE STOFZUIGER ZOMAAR VAN U KRIJGEN? EN DAT TERWIJL WE NET AAN EEN NIEUWE TOE WAREN! HAHAHA
GNNNNN! HELEMAAL GRATIS, VOOR NIETS. DIT IS EEN ROEMLOOS EINDE VAN EEN VEELBELOVENDE KARRIERE IN DE STOFZUIGERBUSINESS.... IK MOET SNEL IETS HEBBEN OM TE KALMEREN
HANG
AAAAAH
AHA FROU-FROU DAAR BEN JE EINDELIJK
EINDE

Patty Klein over 'De Vrije Balloen':

Er werd naar gekeken door uitgevers!

door Baldi Dekker jr.

De *De Vrije Balloen* is ontstaan in 1975. Ik heb m'n knipselboek voor me en het allereerste artikel over *De Vrije Balloen* had als kop: 'VNU bezuinigt op stripbladen: *Pep* en *Sjors* gaan verdwijnen; kritiek van tekenaars en schrijvers'. Naar aanleiding van dit artikel ben ik op het matje geroepen bij de directeur van Oberon, want 'ik had gebeten in de hand die mij het brood verstrekte'. Maar er was ontzettend veel onlust onder de tekenaars. Ik heb die ravage meegemaakt van al die striptekenaars die van het ene op het andere moment brodeloos werden.

Zelf heb ik dat twee keer meegemaakt. De eerste keer toen de Toonder Studio's de stripafdeling waar ik eerst werkte helemaal uitwiste en de tweede keer toen *Pep* en *Sjors* vergingen. Een voorbeeld. Jan Steeman was naar zijn zuster in Nieuw Zeeland gegaan – iets waar hij twee jaar lang voor had gespaard – toen mij werd gevraagd diens strip *Sjors en Sjimmie* over te nemen, met Robert van der Kroft als tekenaar. Een vriend van me zei: 'Weet Jan Steeman dat zelf eigenlijk wel?' Achteraf bleek dat hij nog van niets wist. Bij hem thuis lag alleen een briefje in de gang dat hij onmiddellijk met het tekenen van *Arad en Maya* moest stoppen. Over *Sjors en Sjimmie* werd niet eens gesproken. Een middelbare tekenaar met een huis, hypotheek en vier kinderen was van het ene op het andere moment brodeloos!

Er was ontzettend veel onlust onder de tekenaars, want bladen liepen zo slecht nog niet. *Pep* had een oplage van 115.000 exemplaren, terwijl *Sjors* er zelfs 150.000 had. Oberon dacht door de twee bladen samen te voegen over de 200.000 abonnee's te kunnen vangen, wat ze dus niet gelukt is. *Eppo* begon met 180.000 abonnee's, maar dat is heel snel gezakt. Ze zitten nu rond de 75.000 exemplaren. Achteraf gezien hadden we er veel beter een commercieel stripblad voor kinderen van kunnen maken, want we hadden er de mensen en capaciteiten voor. Maar er was zo'n onlust bij die tekenaars... Alleen al hoe *Eppo* begon! Er was eerst een succes-formule opgesteld: een voetbalstrip, een zeeroversstrip, et cetera. Er was op papier een succes-formule uitgevogeld en die moest door de mensen worden ingevuld. De vrijheid die je bij *Pep* had, waar eigenlijk best veel kon en waar ontzettend veel creativiteit in zat, die was in één klap van de baan. Jan van Haasteren kwam met het idee dat we een eigen stripblad zouden moeten hebben. Lekker doen wat we zelf willen. Jan heeft 100 van dat soort ideeën per kwartier, maar dat is niet altijd even realistisch. Later had ik het er met The Tjong Khing over en hij – die zich al-

Leo van Noppen, een reclametekenaar die korte tijd voor Toonder Studio's strips had getekend, maakte in 'De Vrije Balloen' zijn debuut en bleef regelmatig bijdragen leveren. Het karakteristieke duiveltje op het omslag was ook van zijn hand.

In die tijd was Gerrit de Jager ook al actief voor het blad.

JE WEET DAT IK ZO'N RACEFIETS HEB, DIE WITTE WAAR IK ALTIJD OP TRIM, NOU DIE FIETS STAAT TEGEN DE ALFA VAN MIA, EN IK, TOEVAL NATUURLIJK, IK KIJK UIT MIJ RAAM, ZEG, EN, ZEG, WAT DENK JE?...
NOU?

In het negende nummer konden de lezers kennis maken met Wim Stevenhagen's strip 'Prut Pruts Private Kreye Lost Het Op'.

tijd erg op de vlakte houdt – was ook erg enthousiast. Hij is er op doorgegaan en belde later dat hij iemand gevonden had die van uitgeven en met name de financiële kant verstand had. Hij kwam met Hans van den Boom op de proppen, die toentertijd nog in de redactie van *Stripschrift* zat.

Hans ging op een velletje papier uitrekenen wat je nodig had om een eigen blad te maken. Dat kwam op zo'n 10 tot 12.000 gulden. Ik heb een aantal collega's benaderd en – dat is me niet altijd in dank afgenomen – in eerste instantie mensen gevraagd die goed met elkaar overweg konden. Want ja, als je er bijvoorbeeld een Matena bij nam... Als je daar tegen zei: 'Mooi weer vandaag' en hij vond het geen mooi weer, dan ging hij met je op de vuist. Er waren een aantal tekenaars die wel heel goed waren, maar die je op de democratische manier waarop wij het blad begonnen er niet goed bij kon hebben.

In die periode sloeg het idee bij iedereen aan, juist door al die frustraties. Nu eens maken wat we zèlf leuk vinden! We zijn met een groepje van acht begonnen: The Tjong Khing, Robert van der Kroft, Jan van Haasteren, Lo Hartog van Banda, Jan Steeman, Andries Brandt, Piet Wijn in het begin ook nog een beetje, en ik. Al heel snel zijn daar ook andere mensen bij gekomen: amateurs.

Vanaf het begin was het de bedoeling van *De Vrije Balloen* dat jonge mensen die nog geen professionele ervaring hadden, samen met ou-

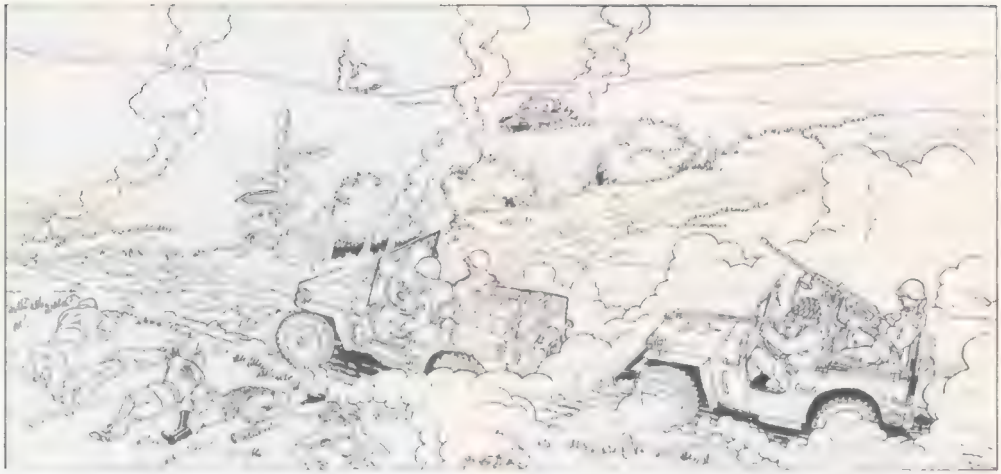

Paul Schindeler, die net als Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen op de Rietveld Academie zat, maakte zijn debuut in 'De Vrije Balloen' nummer 11, van nov./dec. 1977. Momenteel kennen we hem van de achtergronden die hij voor de strip 'Sjef van Oekel' maakt.

dere, geroutineerde collega's de kans kregen om te publiceren en het vak te leren. Het rare is – en dat zul je wel meer zien bij amateurs – dat als ze eenmaal moeten publiceren het werk met sprongen vooruit gaat. Het is deprimerend om altijd maar met je werk onder de arm naar mensen toe te moeten lopen en er gebeurt dan nooit iets mee.

We hebben een advertentie opgehangen bij de Rietveld Academie en daar zijn Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen op af gekomen. En de tekenaars kenden ook weer andere tekenaars waarmee ze dan aan kwamen zetten. Je kreeg op de raarste manieren mensen. We kregen een keer een Fransman – dat was weliswaar geen amateur – die had een stukje in de krant gelezen en vroeg of we werk van hem wilden plaatsen. Dat hebben we ook gedaan. We hebben franse tekenaars, punttekenaars en op een gegeven moment drie surinaamse tekenaars erbij gehad. Dat was heel leuk. Onder anderen Stanley Heinze, die is later nog een eigen blad, *Rebel Comix*, gaan uitgeven. Een ontzettend aardige jongen. Maar we hadden er ook een Surinamer bij die iedere keer braaf afleverde, tot we op een gegeven moment een surinaamse welzijnswerker op onze nek kregen dat we die jongen uitbuiten! Vanaf het begin hadden we duidelijk gemaakt dat we niet voor de pagina's konden betalen. Het was in de tijd dat we verschrikkelijke problemen hadden met de uitgever die ons zo tilde – wat Ger-

Rob van Eyck, tot voor kort redacteur van 'Stripschrift', staat bekend als een autoriteit op het gebied van de historische strip. In 'De Vrije Balloen' debuteerde hij met de strip 'De Romeinen komen'

Ook Bart Slijp verscheen op een gegeven moment in het blad (nummer 18 van juni/juli 1979). Maar er zijn veel meer bekenden. Hans Buying, Fred Marschall, Eric Schreurs, Ben Jansen. En wat te denken van een studiegenoot van Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen, die buiten de stripwereld bekend is geworden: Fay Lovski.

Robert van der Kroft leek wel een kameleon. In een razend tempo schoten er verschillende stijlen aan de lezers voorbij.

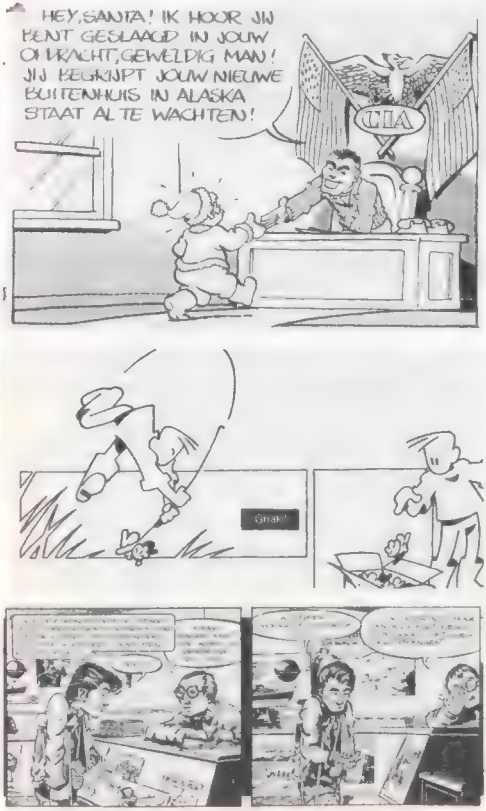
HEY, SANTA! IK HOOR JIJ BENT GESLAAGD IN JOUW OPDRACHT, GEWELDIG MAN! JIJ BEGRIJPT JOUW NIEUWE BUITENHUIS IN ALASKA STAAT AL TE WACHTEN!
CIA
Grrak!

rit en Wim nog in hun verhaal *In de blije kalkoen* hebben verwerkt.

Verschillende van die mensen, zoals Paul Bodoni en Eric Schreurs, zijn via *De Vrije Balloen* bij de officiele uitgevers binnengerold. De bedoeling van *De Vrije Balloen* was om dat soort mensen een springplank te bieden en dat is eigenlijk goed gelukt. *De Vrije Balloen* was ook een blad waarnaar gekeken werd door de uitgevers! Zodra er echt talent in stond dan werden die mensen wel benaderd. Of ze werden door de professionele tekenaars bij andere uitgevers geïntroduceerd.

Ik heb ook wel mensen meegesleurd naar Malmberg. Paul Bodoni, Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen bijvoorbeeld. Die hadden al heel snel een strip bij Malmberg. Ik geloof dat Malmberg ze toen zelf benaderd heeft voor die strip in *Jippo*: *Roel en z'n beestenboel*. Ik moest een puzzelstrip voor ze maken en dat werd *Sulle Holms*. Dat ben ik toen met Gerrit en Wim gaan doen.

Oberon was wel geïnteresseerd, maar die kwamen met verhalen tegen die jongens van 'Het moet wel commercieël goed zijn'. Ze vonden het stijltje van Gerrit en Wim erg leuk, maar het moest gladder, gelikter. Dus zeiden Gerrit

Een bijdrage van de neerlandicus/tekenaar Fred Marschall.

en Wim: 'Bekijk het maar!'. Oberon was altijd een beetje huiverig voor beginnende tekenaars. De redactie bij Malmberg hadden veel minder druk van bovenaf van 'Dat blad moet verkopen!'. Die hadden veel meer vrijheid om er in te zetten wat ze zelf mooi vonden en dat deden ze dan ook volop.

Je had in die tijd nog maar heel weinig bladen waar amateurs terecht konden. Er was *In de paarse omelet*. En *Tante Leny*, dat waren de echte underground tekenaars. Die zaten met scheve ogen naar *De Vrije Balloon* te kijken, want die vonden het allemaal veel te commerciëel, of te braaf. Dan had je nog *Fenomeen* en een paar kleine amateurblaadjes, maar verder was er in die tijd heel weinig. Ik heb de indruk dat er tegenwoordig veel meer is voor amateurs. Want daarna zijn de antiquariaten met eigen blaadjes gekomen en is *Striprofiel* begonnen met het publiceren van werk van amateurs.

De Vrije Balloon heeft tot in 1982 stand gehouden. Tot die tijd hadden we altijd *gezamelijk* over de inhoud van het blad beslist. Zo eens in de twee weken kwamen we bij elkaar en dan zat iedereen keihard door elkaar te schreeuwen. Het was letterlijk zo dat wie het hardste schreeuwde, die kreeg de aandacht. Het was eigenlijk best wel hard, want iedereen liet z'n

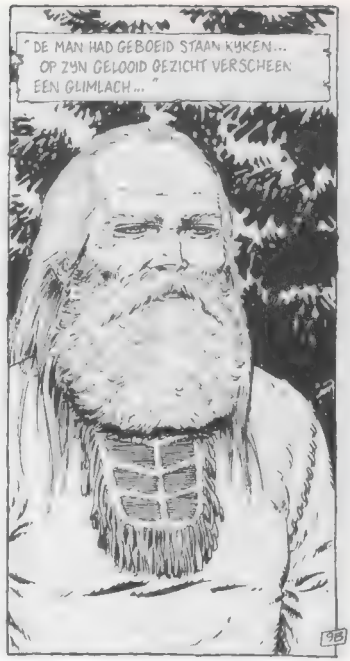

Auclair, die na het lezen van een artikeltje over 'De Vrije Balloon' onmiddelijk zijn diensten aanbood.

werk zien en dat gingen we met z'n allen zitten bekijken en bekriticeren.

Op een gegeven moment hebben Gerrit en Wim gezegd: 'Wij willen een redactie gaan vormen, want het is teveel los zand'. Doordat we altijd alles samen hadden gedaan was het wel wat rommelig geworden. Ze stelden voor het Ger van Wulften uit te laten geven. Dat vonden wij prima. We hebben keurig alle vooruitbetaalde abonnementsgelden, zo'n dertig duizend gulden, aan Ger overgemaakt. Hij heeft nog een stuk of tien nummers uitgebracht. Alleen hebben we het 'Vrije' er toen afgelaten, omdat er een echte redactie was. *De Balloen* heeft het niet lang volgehouden. Misschien hadden we die stap eerder moeten nemen, maar het ging ons allemaal zo aan het hart. Het is altijd nog mijn hoop dat er ooit iemand zegt: *De Vrije Balloen*, dat was nog eens wat!'. Al is het over dertig jaar, dat hij gewoon eens een keer herontdekt wordt, als je begrijpt wat ik bedoel.

Meerten Welleman van uitgeverij Oberon

Een kans van één op

door Baldi Dekker jr.

Veel amateurs sturen hun werk naar een grote uitgeverij, zoals Oberon, in de hoop 'ontdekt' te worden. Wat doet zo'n uitgever Breken er veel amateurs door? *Stripschrift* vroeg Meerten Welle ron naar de kansen van amateurs.

Het amateurwerk dat ons wordt toegestuurd splitsen we in twee delen. Dat waarvan we denken dat het van een hoog niveau is sturen we vaak door naar het amateurstripblad *Yech*. Voor de rest is het bekijken geblazen en – met advies en van alles erbij – terugsturen. Oberon heeft zich weliswaar *financiëel* uit *Yech* teruggetrokken, maar als er strips bij zitten waarvan we denken dat het goed voor Wilbert Plijnaar zou zijn, dan gaat het naar hem toe (Wilbert is nauw bij *Yech* betrokken. red.). Toen Wilbert hier zat en het hele *Yech*-circuit op gang kwam, ging het allemaal geölieder. Ik zat er toen ook bij om her en der wat dingetjes te coördineren. Het leek de kant op te gaan dat er goed gepraat werd, dingen werden bekeken – afgekeurd, goedgekeurd, bijgeschaafd, opgestuurd, et cetera – en hoe dat nu precies gaat, dat is een beetje moeilijk. Ik hoor af en toe geluiden van spul dat naar *Yech* wordt toegestuurd en wat blijft liggen, niet meer wordt teruggestuurd of niet wordt beantwoord. Het hele circuit dat zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld met dat jonge talent blijft altijd wel een beetje een *hang en wurg* situatie. Of we verwijzen mensen door naar bladen als *Zwijmel*. En jij bent nu achter de schermen ook met van alles bezig. Op het moment dat jij een beetje rond bent met alles is dat gewoon ook een adres waarvan we kunnen zeggen: 'Stuur het maar daar naar toe, omdat het nog niet van een bepaald niveau is dat we er iets mee kunnen doen'. Dan hebben ze er meer aan wanneer ze met jou in contact treden dan dat wij oeverloos gaan praten over hoe het wel moet.

Meerten Welleman

Bij jou is er ook niet die bijna legitieme dwang achter je dat het meteen geplaatst moet worden. Je kunt hooguit zeggen 'We gaan er lekker aan schaven en een mooi blaadje maken waar dat in komt. De terugkeer van *Feno-*

de honderd

bijvoorbeeld uitgeverij
r met al dat tekenwerk?
man van uitgeverij Obe-

meen, zou ik haast zeggen. Bij ons zit je al veel te snel aan te hikken tegen het feit dat er gedacht wordt aan publicatie en dat is in – ik zou haast zeggen – 99 van de 100 gevallen niet het geval. Er zit een enkel figuur bij waarvan je zegt 'Dat is het!', maar als je nu gaat kijken naar wat er allemaal nieuw in *Eppo* komt, dan zijn er een aantal nieuwe talenten. Eric Heuvel is zo'n talent. Kees de Boer is nog steeds bezig, hoewel dat ook wel een beetje lang op zich laat wachten. Gerard Leever is inmiddels al weer weg bij *Eppo*, maar we blijven hem toch ondersteunen, omdat het iemand is uit onze eigen stal. Voor de rest komen er een aantal oudere 'talenten' om de hoek kijken. Ook omdat je toch net niet van die fantastische lichten ontdekt. Wel een aantal mensen als Minck Oosterveer en Aart Cornelissen. Dat zijn figuren waarmee we nu in conclaaf zijn om te kijken of ze materiaal voor *Eppo Wordt Vervolgd* kunnen gaan maken. Het gebeurt dus wel, maar mensen als Minck zijn ook al jàren bezig.

Dat contact met Minck bestaat eigenlijk al vanaf het begin van het *Yech*-gebeuren. Aangezien hij iedere keer weer met nieuwe dingen komt – dankzij zijn stuwende kracht Willem Ritstier – zorgt hij er wel voor dat we iedere keer weer nieuwe dingen te zien krijgen. In eerste instantie was het hoofdzakelijk realistisch wat hij maakte, maar Willem en hij zijn zo'n beetje overgeschakeld op het karikaturale. Dat zag er zo goed uit dat dat weer aanleiding was om met Minck te gaan praten en pieker over een nieuwe strip voor *Eppo*.

Er gebeurt dus een hele hoop, maar – nogmaals – dat is maar één procent van alle gevallen. Het kan ook niet anders omdat je doodgewoon geen ruimte hebt! Het blad zit al tjokvol. Er zitten nu een aantal koopstrips in die noodzakelijk zijn om een stukje promotie te verkrijgen. Volgend jaar komen daar nog eens zes pagina's *Sjors en Sjimmie* bij, naast de pagina van Robert van der Kroft. Dat betekent dat je weinig plaats over houdt voor andere dingetjes. Kijk. We willen natuurlijk allemaal wel en we doen heel erg ons best om zoveel mogelijk te regelen – we weten ook heel goed hoe mensen bezig zijn – alleen houden we toch een slag om de arm. We proberen van alles, maar kunnen niet veel beloven. We geven in ieder geval een stukje advies en een beetje dit en een beetje dat. Voor de rest moet je het toch in je eentje redden. Dat kan ook niet anders. Ik vind eigenlijk wel dat dat hóórt. Alle grote van deze aarde hebben het ook in hun eentje moeten doen. Het belangrijkste is dat er toch een soort contact is. Want dat is het grote verschil tussen Nederland en landen als België en Frankrijk; er is daar altijd een 'scene' geweest waarbinnen al die jonge talenten een kans kregen, omdat mensen daar moeite voor deden. In Nederland is dat wat minder.

Een jongen als Eric Heuvel is misschien een goede uitzondering. Hij is ontdekt door Martin Lodewijk en door Martin meteen aan het werk gezet aan een nieuwe strip. Maar dat is ook een jongen waarvan Martin zegt: Die heeft het helemaal'.

Op korte termijn komt er vrij weinig bruikbaars uit de amateurstripwereld. Maar op de lange termijn zijn er toch wel een aantal mensen. Zeker de afgelopen vijf jaar. Je kunt ook wel spreken van mensen die een bepaalde origina-

liteit op tafel leggen, waardoor ze die opening krijgen. Voor hen die het zoveelste surrogaat van het zoveelste surrogaat tekenen, daar zal het altijd moeilijk blijven. Het is prima zolang die mensen zeggen: 'Ik vind het hartstikke leuk om te tekenen'. Dat is ook wat ik ze iedere keer weer op het hart druk. Jongens, niet die gigantische psychose van 'we moeten dit en we moeten dat'. Je tekent omdat je het hartstikke leuk vindt! Op je achtste tekende je stripjes omdat je helemaal gek was van strips lezen en toen ontdekte dat je er handig in was om stipjes te tekenen. Dat is toch fantastisch?! Maak het leven geen hel door voortdurend te denken: 'Ik moet volgend jaar in *Eppo* staan!'. Van de week zat ik in Alkmaar. Er kwam een heel klein knulletje naar me toe en die zei: 'Ik stuur altijd van alles op en ik krijg nooit wat te horen. Dat vind ik zó jammer!'. Dus ik een heel verhaal dat hij niet moet blijven denken in het straatje van: 'Volgend jaar in 'Eppo'!'.
Voor ieder jong zang- of filmtalent is dat ook. Die vindt dat zalig als je als beginnend acteurtje naast een groot acteur kan spelen. Het enige verschil is dat zang en filmmaken van die geweldige groepsgebeurtenissen zijn. Met strip heb je dat veel minder, omdat het een individuele expressie is. De een vindt, dit terwijl de ander dat vindt. Als je veel samenwerkt, wordt je als het ware opgenomen en meegesleurd in het enthousiasme dat ontstaat om zo'n film te maken. Gevestigde tekenaars zouden ook zo'n enthousiasme moeten neerleggen, maar dat is vaak heel moeilijk. Iemand als Martin Lodewijk weet er af en toe heel goed mee om te springen, maar is in dat opzicht een uitzondering. Mensen als Wilbert Plijnaar en Jan van Die hebben dat natuurlijk ook gedaan. Die zijn constant bezig geweest met zoeken en begeleiden. De twee jaar dat ze bij *Eppo* hebben gezeten, zaten ze daar echt als coach.

Ze hebben er veel werk verzet om de amateurwereld in kaart te brengen. Echt, als je niet alleen de pakken brieven ziet, maar ook het archief dat uit die periode is overgebleven. Dat is kolosaal. We putten er nu nog af en toe materiaal uit. Er zitten jongetjes tussen die nu 'in het team passen' en er bij horen, om het maar even overdreven te zeggen.

De opkomst en onderg

De stichtin

door Baldi Dekker jr.

Een roemruchte periode uit de 1983. Het was de bloeitijd van opsporen en begeleiden van jo en waarom is het zo tragisch a tert, vertelt...

Op zich is het een raar verhaal. Eerst moet je weten wie de betrokkenen waren, want dat verklaart waarom ze op het idee kwamen *Beeldspraak* op te richten. Er waren twee stripboekhandelaren, twee studenten en een journalist, die elkaar vrij geregeld troffen in de toen pas geopende stripwinkel *De Noorman* in Nijmegen. Dan praat ik zo over – wat zal het zijn – 1979. Bij al onze ontmoetingen kwamen we steeds op hetzelfde uit: Verdomme, het is altijd het zelfde. Als je ziet wat er in Frankrijk allemaal mogelijk is op stripgebied, dat is fantastisch. Uitgevers bieden daar tal van kansen. In Nederland gebeurt maar niets. De kleine uitgevers hebben geen geld en de grote uitgevers houden vast aan de veilige paden. Zouden we daar niet eens iets aan moeten doen?
Die gedachtengang werd ingegeven omdat één van de stripwinkeliers graag uitgever wilde worden. Het werd ook ingegeven doordat de journalist – ik dus – al met allerlei mensen bezig was met de scenarioschrijverij. Hoewel ik – zeg ik het zelf – best goede scenario's schreef, liep ik overal tegen een berg van onbegrip op. Er was nooit een mogelijkheid iets geplaatst te krijgen. Het werd allemaal te snel als concurrentie gezien. Daarnaast had ik als journalist erg veel informatie over hoe dat wereldje in elkaar stak. Ik kende nagenoeg alle grote en kleine uitgevers en wist ook wat voor *policy* die mensen er op na hielden.
Op een gegeven duistere avond is er in de kroeg besloten om maar eens echt definitief iets te gaan doen en een stichting op te richten

ang van:

ng *Beeldspraak*

geschiedenis van het beeldverhaal ligt tussen 1979 en de stichting *Beeldspraak*. Deze zette zich in voor het nge, aankomende tekenaars. Hoe ontstond *Beeldspraak* fgelopen? Eén van de oprichters, de journalist Hans Kuij-

die in eerste instantie slechts één doel had: het opsporen van striptalent in Nederland. Mensen die op zolderkamertjes zitten en eigenlijk gecoached zouden moeten worden om heel langzaamaan iets te laten zien aan met name de grote uitgevers: 'Jongens, jullie zeuren altijd wel dat er geen talent is, maar er is talent zat! Jullie zijn alleen te belabberd om er in te investeren!'. Want vergeet niet, er was geen Toonder Studio meer waar je mensen kon opleiden. En in België had je in feite drie studio's: die van *Robbedoes*, *Kuifje*, en *Vandersteen*, plus het feit dat je naar de striptekenopleiding 'Saint Luc' hebt. Daar gebeurde het nodige. Hetzelfde speelde zich in Frankrijk af, waar de grote bladen ook heel veel stimulerende werkzaamheden verrichtten. In Nederland lag de boel gewoon dood.

Heel langzaamaan zijn wij begonnen. Voorzichtigjes want ja; een stichting zonder middelen nietwaar? In eerste instantie hebben we een soort campagne opgesteld. Want hoe moet je nu al die mensen van hun zolderkamertjes weglokken? Daartoe hebben we wat bijeen geraapt geld een zeer provisorische stand ingericht op de Strip-2-daagse van 1980 – als ik me goed herinner – en daar hebben we een wedstrijd uitgeschreven. Die wedstrijd bestond uit diverse onderdelen. Je kon een scenario schrijven. Je kon een strip tekenen, eventueel samen met een ander. Of je kon een strip maken naar een van de scenario's die ik daarvoor had gemaakt, als je behoefte had aan een aangereikt verhaal.

Daar zijn ongelofelijk veel reacties op gekomen. We hebben er wat prijswinnaars uitgehaald. Dat zal zo medio december 1980 zijn geweest. De stichting was inmiddels zover dat met een aantal mensen al contact was gevonden, want rondom die Strip-2-daagse hadden we, hoofdzakelijk via de contacten die ik met mijn collega's in den lande heb, de nodige interviews afgegeven. Afgezien van een paar landelijke bladen hebben we in alle kranten gestaan en hebben we wat interviews gegeven bij diverse jeugdprogramma's. Zo kregen we naast het wedstrijd-gebeuren nog een tweede berg reacties, van mensen die zich spontaan hadden gemeld. Daar hebben we een vijftal uitgelicht met wie we verder wilden gaan.

Wat betekende dat nu in onze optiek? Dat betekende dat die mensen nog niet klaar waren voor publicatie, maar dat ze op verschillende manieren zouden worden gestimuleerd om door te gaan. Dat kon zijn doordat ze werden gekoppeld aan een scenarist die al wat meer door de wol was geverfd. Het kon zijn doordat ze gecoached zouden worden door een gevestigd tekenaar, of door specifieke tekenleraren, zoals iemand als Hendrik-Jan Vos indertijd. Hij was docent beeldende kunst aan de kunstacademie in Arnhem en heeft inderdaad het nodige voor ons gedaan op dat punt.

Wat we ook hebben gedaan – in samenspraak met wat mensen – is het maken van wat ik maar het *Scenarist Cookbook* heb genoemd. Een draaiboek van 'hoe maak je nu eigenlijk een strip'. Want er was op dat gebied domweg

nog niets in Nederland. Ik praat nu over 1980. Inmiddels is die situatie wel anders, maar toen was er gewoon niets.
Dus iedereen die zich bij ons aanmeldde kreeg een ontzettende stoot documentatie van 'hoe maak je een strip, waar moet je op letten, hoe schrijf je een verhaal'. Ze kregen vervolgens een beoordelingsrapport. Dat maakten wij in eerste instantie op en lieten dat vervolgens verifiëren door Hendrik-Jan Vos of anderen. Kortom, die tekenaars werden een stuk op weg geholpen. Dat was het eerste jaar.
Zo rond de tijd dat wij voor de tweede maal de Strip-3-daagse zouden bezoeken hadden Eric Steffens, de stripwinkelier die voorzitter van *Beeldspraak* was, en ik zoveel contacten met kleine uitgevers gelegd dat daar een principeaccoord uit voort was gekomen. Dat hield simpel gezegd in dat wij zouden zorgen dat er talent kwam en dat het gecoached werd tot het niveau van publicatie. Vanaf dat moment konden ze bij de kleine uitgevers terecht. Vergeet niet dat dat de periode was dat veel kleine uitgevers plannen hadden om bladen op te richten en dat ging redelijk als een handslag in elkaar. Met kleine uitgevers bedoel ik dan: *Mondria*, die toen nog op stripgebied actief was, *Hans Matla, Rob Harren*, kortom: dat soort mensen. Het was dus nog voor Hans van den Boom actief werd. Dat zeg ik er nadrukkelijk bij.
Heel langzaam ontstond er dus een redelijk netwerk en dan vraag je je natuurlijk af: 'Waarom is dat netwerk uit elkaar geklapt?!'. Dat is helaas een interne kwestie geweest, waardoor we elkaar nog steeds niet helder in de ogen kunnen kijken. Want wat is er gebeurd: Eric Steffens, zoals ik in het begin al zei: 'Iemand die best wel het uitgeverspad op wilde gaan', die besloot met geld van een derde om één van de tekenaars de kans te geven een album uit te brengen. Dat zou dan het eerste album moeten zijn van een reeks debuten die *Beeldspraak* tot stand zou gaan brengen. Het bestuur, vijf man sterk dus, raakte over dat streven sterk verdeeld. Waarom? Omdat er twee sporen waren. Je kon zeggen: 'Bij gebrek aan een nederlands opleidingsinstituut zorgen wij dat er een soort opleidingsinstituut komt en *Beeldspraak* is daar de zéér embrionale voorganger van, en op den duur moet daar een studio uit voort komen of een studierich-

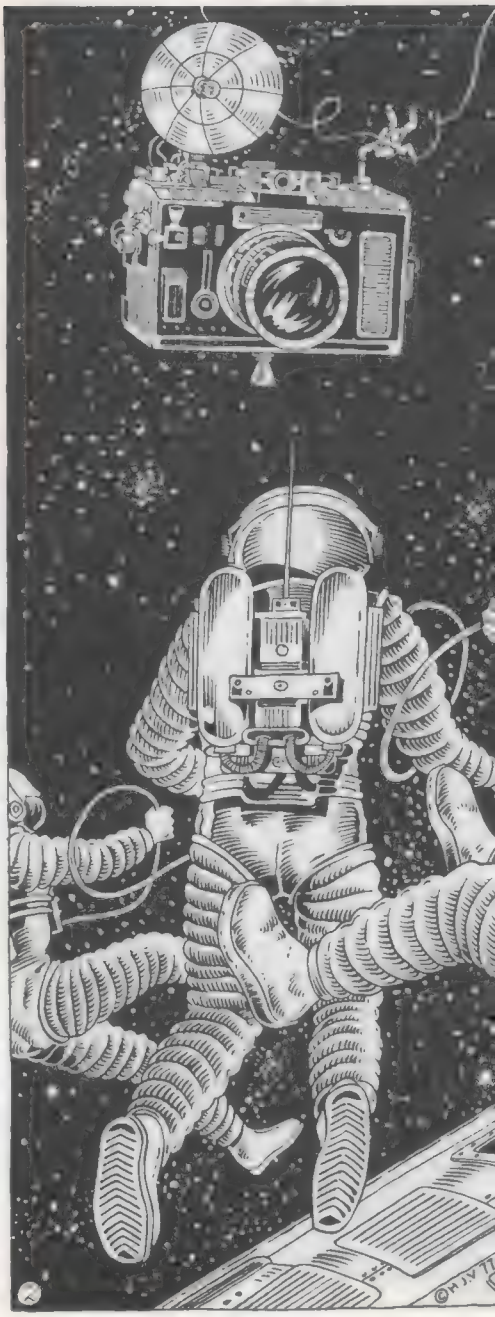

Hendrik Jan Vos was geen 'beste stuurman hand komen we tegen in 'De Vrije Balloen'.

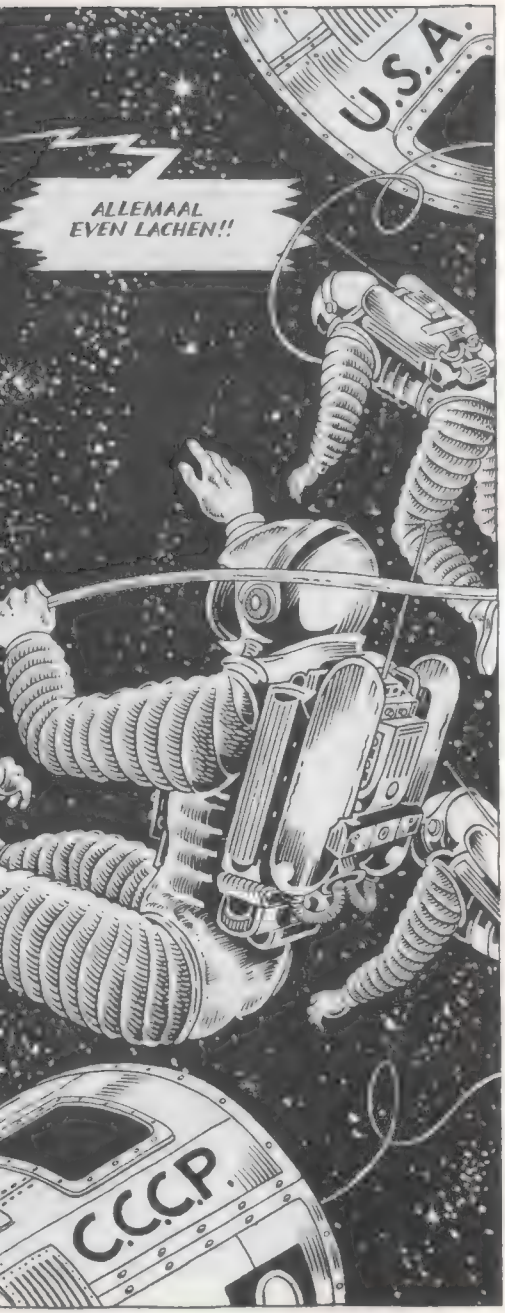

die aan de wal bleef staan'. Een strip van zijn

ting aan een kunstacademie'. In die richting lag een stroming. De andere stroming zei: 'Ja, dat is wel leuk, maar dat duurt zo lang, daar hebben we niets aan. We moeten gewoon zorgen dat tekenaars kunnen publiceren. Want eenmaal gepubliceerd hebbend kom je wel verder'. Waarop de andere stroming zei: 'Dat is een onbewezen stelling, die even vaak uitpakt in gunstige als in ongunstige zin. Daar zijn talrijke voorbeelden van aangereikt in de nederlandse realiteit'. Kortom: er ontspon zich een discussie en die ging op een gegeven moment zo ver dat er een doorbraak geforceerd moest worden. Die doorbraak ging inderdaad om *Pastorale*. Ik was van mening dat Berend Jan Vonk nog bij lange na niet klaar was om te publiceren en ik vond bovendien dat het uitbrengen van een eerste strip in die serie in ieder geval géén politieke strip moest zijn. Niet omdat ik daar iets op tegen heb, maar omdat dat onmiddellijk een stigmatiserende werking heeft op je stichting. Daarover verschilden de meningen dus zeer duidelijk, maar daarmee is ook geschetst het dilemma waarvoor het stichtingsbestuur stond. Toen uiteindelijk bij een stemming binnen het bestuur bleek dat een meerderheid te vinden was voor het uitgeven van het album van Berend Jan Vonk was de scheuring daar. Daar komt het op neer. Er is toen toch nog een tijd doorgegaan ondanks die interne discussie. Er is een compromis gevonden dat we twee sporen zouden volgen.
Inmiddels was ik al zeer actief op dat eerste spoor, dat coachen en stimuleren zonder zelf uitgever te spelen, door scenario's voor ze te schrijven, door met ze te praten en ze in contact te brengen met uitgevers, door andere scenaristen aan te trekken en die te coachen: Kortom: in die sfeer was ik bezig, samen met nog een bestuurslid dat door zijn afstuderen daar niet vreselijk veel tijd voor had maar ook sterker voor dat spoor voelde. De andere club was dus naarstig bezig te zorgen dat die albums verkocht werden, want de realiteit was een heel simpele: de stichting stond in het rood! En zolang de stichting in het rood stond konden de activiteiten die ik koesterde in feite nauwelijks worden uitgevoerd want een reisje naar Arnhem kost al geld en iedere tekenaar die je liet komen daar moest je toch iets tegenover stellen. De stimulerende poot was noodlijdend geworden omdat de uitgevende poot in

het rood stond. De situatie heeft ongeveer een half jaar geduurd en toen is het besef gekomen dat het album *Pastorale '83* vrijwel onverkoopbaar was. Kortom: de tegenstemmers kregen gelijk! Dat is een bittere overwinning achteraf, uiteraard. Maar daarmee lag de realiteit op tafel dat we niet meer verder konden.
Op dat cruciale moment ben ik afgehaakt omdat ik het gevoel had dat ik met die beperkte kring tekenaars waarmee ik contacten had op dat moment, inclusief de uitgevers waarmee ik bezig was, beter door kon gaan om die mensen daar dan te helpen op een wat afwijkende manier, dan dat ik in die stichting bleef zitten en de bergen maar over me af liet komen om ze weer als frustaties terug te kaatsen naar tekenaars die wij toch niets te bieden hadden. Dat was een breekpunt, zeg maar rustig. Dat heeft zich ergens medio '83 afgespeeld. Ik heb toen gezegd: 'Ik stap er uit' en kort daarop zijn er nog twee mensen uitgestapt. Er zijn toen andere mensen in het bestuur gekomen en die hebben iets gedaan wat weer een volstrekt andere kant op ging...
In '82 zou het blad *Talent* van Har van Fulpens' Uitgeverij Drukwerk op de schroothoop worden gegooid. Wij kregen daar lucht van en hebben – dat is hoofdzakelijk het werk van Eric Steffens geweest – Har van Fulpen zo ver gekregen dat wij het blad mochten gaan redigeren, daar de onafhankelijke redactie van mochten gaan voeren. Hij zou voor de garantie zorgen dat wij een jaar konden gaan uitgeven: zes nummers. Die zouden wij gaan vullen met onze tekenaars daar kwam het in feite op neer. Die jonge, beginnende tekenaars, of al wat gevorderde tekenaars die niet aan de bak kwamen.
Ik vond dat een fantastisch idee maar al snel bleek ook daarover nogal wat onenigheid te rijzen binnen het bestuur, omdat net als uitgeven ook het maken van een blad een vak apart is. Er is een beetje wrijving ontstaan door mijn drammerigheid op dat punt. Ik wil niet beweren dat ik alles van bladen maken weet, maar ik weet wel dat je een heleboel deskundigheid in huis moet halen op die punten waar je dat niet hebt. Daar gaan namelijk zoveel bladen aan ten onder. Aan amateurisme. Er waren nogal wat menigsverschillen, dat begrijp je. Ik had ook met dat blad iets anders willen doen dan de rest van het bestuur, maar goed, dat is niet erg. Democraten moeten kunnen verliezen, nietwaar? Dus er is toen iets uitgerold waarmee we naar Van Fulpen zijn gegaan die daar – naar mijn inzicht achteraf – terecht 'nee' op zei. Toen is dat hele *Talent*-gedoe in de versukkeling geraakt. Er is niets uitgekomen en *Talent* is daadwerkelijk verdwenen uit de markt, maar het idee om toch iets met een blad te gaan doen had inmiddels post gevat. En toen kwam het commerciële talent van onze stripwinkelier. Niet dat er ooit enige ruzie is geweest of zo, maar die jongen had toch andere inzichten dan ik en dat botste dan nog weleens.
Hij bedacht dat hij voor zijn winkel iets moest gaan doen in de sfeer van wat consumentgerichte voorlichting. Zoals de verschenen en te verschijnen titels en dat soort zaken en dus was het heel logisch, omdat hij dat blad toch uitgaf, dat hij daarin strippagina's plaatste van bij ons binnenkomend talent. Het was een tweemaandelijks periodiek, gewoon een informatieblaadje van zijn winkel zoals Kees Kousemaker dat ook doet. Die poot is nog de enige die herinnert aan *Beeldspraak*periode, want heel langzaam aan heeft dat zich ontwikkeld tot een geheel eigen blad dat nu in nagenoeg alle stripwinkels in Nederland en België verkrijgbaar is onder de naam *Zozolala*. Eén van de mensen van het bestuur van *Zozolala*, Willem Kuipers, die ook de grafische vormgeving daarvan verzorgt, dat was één van de bestuursleden die in een later stadium bij *Beeldspraak* was gekomen, in de periode waarin ik al bezig was mij terug te trekken. Hij is een beetje in mijn plaats in het bestuur gekomen. Ik heb die hele groei van *Zozolala* ook meegekregen. Ik heb daar ook zeer nadrukkelijk aan meegewerkt in de eerste periode. Later heb ik me daar weer wat van gedistancieerd omdat ik andere dingen ben gaan doen. Zo is eigenlijk een heel lovenswaardig initiatief de mist ingegaan. Als ik daar achteraf kwalificaties voor moet geven dan denk ik dat er drie dingen een rol speelden: de goedwillendheid van het bestuur daargelaten was er – achteraf gezien – een redelijk gebrekkig inzicht in de mechanismen van de stripwereld, hoewel wij dachten dat we daar ontzettend veel van wisten. Dat was een reden van de mislukking. Een reden ook was dat we op het verkeerde moment kwamen. We kwamen namelijk op

het moment dat de markt inklapte. En wel zo gigantisch dat er ontslagen vielen bij kleine uitgeverijen en dat de fondsen tot een vierde deel werden teruggebracht. Er viel domweg niet meer te praten over een beginnend talent.
Vervolgens kwamen we ook nog eens een keer in een periode dat een heleboel blaadjes aan het opkomen waren en er een heleboel initiatieven in die richting begonnen. Alleen van een veel beperkter omvang dan *Beeldspraak*. Kortom: je hebt soms een goed gesternte mee en dan lukt het en soms heb je het tegen en dan mislukt het en dat kun je alleen maar achteraf met bitterheid en teleurstelling constateren, maar je verandert er weinig aan.
Toch heb ik het gevoel, als ik positieve elementen zou moeten opsommen, dat *Beeldspraak* iets teweeg heeft gebracht in de nederlanse stripwereld dat door de uitgevers – en zeker door de grote – ongaarne zal worden toegegeven. Ik denk dat *Beeldspraak* een bewustwording tot stand heeft gebracht bij beginnend tekentalent en het ook duidelijk heeft gemaakt dat uitgevers niet moeten schuwen om – zij het op beperkte schaal – andere dingen te doen. Als ik kijk naar mensen die nu bezig zijn bij *Eppo* bijvoorbeeld; een aantal daarvan is ooit bij ons naar binnen gewandeld met tekenwerk en heeft van ons kritiek en wenken, advies te horen gekregen. En ik wil niet zeggen dat het onze verdienste is dat die mensen bij *Eppo* tekenen, of bij *Titanic* zitten, of bij *Wordt Vervolgd*, maar ik wil wel zeggen dat als wij er niet geweest waren het voor die mensen wellicht aanzienlijk moeilijker zou zijn geweest omdat we toch een klimaat hebben geschapen in die tijd. Ook zeer nadrukkelijk een klimaat dat sterk gericht was tegen Oberon en dat zal jou niet verbazen, want Oberon was natuurlijk indertijd – en eigenlijk is het dat nog steeds wel, zij het wat minder – een club die in eerste instantie aan commercie dacht, die helemaal geen oog had voor ontwikkelingen in de stripwereld en die liever de gemakkelijke weg van de import koos boven de weg van de eigen stripstal. Ik denk dat al die dingen bij elkaar, het tijdsbeeld, het opkomen van bladen, plus het 'drammen' van die stichting, toch wat teweeg heeft gebracht in de stripwereld, waar we nu de vruchten van plukken. Alleen, je kunt dat achteraf nooit aangeven en het is ook niet belangrijk op wiens conto dat staat. Ik constateer alleen dat het heeft plaatsgevonden en dat die stichting daar in ieder geval een rol in heeft gespeeld.

Het opleidingswerk van Beeldspraak

Dat opleidingsgedeelte is ook een beetje onder de roos gebleven omdat we in feite alleen maar met tekenaars over dat opleidingsgedeelte hebben gesproken, hoewel het wel in wat interviews tot z'n recht is gekomen, moet ik zeggen. Maar we waren wat bang dat we al te hoog gespannen verwachtingen gingen wekken. Wat wij wel heel nadrukkelijk gemerkt hebben, is dat daar waar dat zich maar enigzins voor deed, grotere uitgevers best wel zo grappig waren om ons tegen te werken. Dat hebben wij wel ervaren op verschillende terreinen. Dat begon langzamerhand te slijten naarmate die stichting langer bestond. In het begin zijn wij in VNU-kringen zelfs tamelijk belachelijk gemaakt, totdat ze in de gaten kregen welke mensen daar allemaal achter gingen staan. Toen Hans Malta met name besloot een zeer symbolische steun aan ons te verlenen door in zijn kring duidelijk te maken dat hij het een fantastisch initiatief vond. Ook al had hij geen geld om het te steunen en ook al zou hij er nooit een album van kunnen uitbrengen. Maar hij vond het een geweldig idee en liet dat ook op Stripschapvergaderingen merken. Hans Matla is natuurlijk ook iemand in de stripwereld. Vanaf dat moment merkte je wel dat men wat minder vervelend deed als wij weer eens ergens op een bijeenkomst verschenen.
Ik vind het nog steeds jammer dat het ter ziele is gegaan. Het gekke is bijvoorbeeld; ik heb nu meegejureerd in die wedstrijd van *Titanic* en het aardige is dat ik dan steeds weer namen tegen kom van mensen die ooit bij *Beeldspraak* zijn binnengewandeld, daar al dan niet een prijsje hebben gekregen, of een aanmoediging of god mag weten wat. Dan denk ik ook: 'Verrek, dat was drie, vier jaar geleden nog niks maar moet je eens kijken, die is aardig vooruit gegaan!'. Dat is heel merkwaardig, dat je ziet dat die mensen dan kennelijk toch wel iets gedaan hebben met wat je ze hebt aangereikt. En dat geeft ook voldoening genoeg, lijkt mij.
Ik blijf alleen nog aanhikken tegen één ding; *Beeldspraak* bestaat niet meer. Er zijn wel wat

kleinschalige projecten om tekenaars toch kansen te bieden, maar wat is daar het nadeel van: dat zijn allemaal kansen die zo snel verzanden. Je mag meedoen aan een wedstrijd en als je maar heel erg vaak hebt zitten oefenen op je zolderkamertje dan komt het wel een keer zo ver dat je een eerste of een tweede prijs krijgt. Maar dan gebeurt er niets meer. Dat betekent dat je ontzettend goed moet zijn, of ontzettend je best moet doen om boven dat niveau van prijswinnaar uit te komen, als je dat al ooit hebt gehaald. En dan nog heb je vrij weinig kansen en dat heeft te maken met de beslotenheid van dingen. Ik schrijf dan scenario's voor *Titanic* en ik heb dat ook een tijd voor *Wordt Vervolgd* gedaan. Daar heb ik een tijd met Ben Jansen samengewerkt. Die samenwerking zijn we om heel praktische redenen gestopt en de bedoeling is dat ik voor *Wordt Vervolgd* wel weer wat andere dingen ga doen. Maar ook daar. Dat zijn grote bladen. Dan denk je: 'als ik daar maar eenmaal binnen ben dan rollen die dingen wel verder'. Dat gaat heel moeizaam allemaal. Ik moet wel zeggen dat zo'n blad als *Wordt Vervolgd* mensen gaat plaatsen die het amateurniveau al te boven zijn. Daar moeten we van uit gaan. Maar dat neemt niet weg dat ze ook die tekenaars die pas beginnen heel kritisch coachten. Soms echt tot het absurde af, maar dat prikkelt wel verschrikkelijk en zorgt ook dat de kwaliteit van die mensen aanzienlijk omhoog gaat.
Ik ken een tekenares die bij *Wordt Vervolgd* eens iets heeft aangeboden en *Wordt Vervolgd* vond dat gewoon niet goed genoeg. Dat is nu inmiddels in andere blaadjes geplaatst, maar dat moeten ze dan zelf weten, vind de redactie van *Wordt Vervolgd*, wij vonden het niet goed genoeg dus plaatsen we het niet maar geven we wel aan wat er dan moet verbeteren. Dan komt er een later verhaal en dat vinden ze dan als aanmoediging goed genoeg om mee te nemen en dat gebeurt dan in zo'n winter- of zomernummer, of hoe heten die bijlagen. Dat soort dingen kun je met een blad doen. Maar heel beperkt, want over hoeveel beginnende en nieuwe tekenaars praat je dan in het nederlandse taalgebied? Over vijf, zes, zeven? Tien misschien? Veel verder kom je in wezen niet.

Het album dat de stichting 'Beeldspraak' ee

en 'doodklap' bezorgde.

Met één tekenaar werk ik nu zeven, acht jaar samen. Pas drie jaar geleden hebben wij een beetje poot aan de grond gekregen bij *Titanic*. Dat was eigenlijk al voor het blad ging lopen en toen het eenmaal ging lopen hebben we wat dingen gedaan en bij Hans van den Boom zitten we dan nu vrij goed maar dat duurt verdomd lang hoor! Dus zo'n stichting had op zich ontzettend veel bestaansrecht en daar was iedereen die de stripwereld een goed hart toe draagt en niet primair uit is op commercieel gewin het mee eens. Maar zoiets loopt dan toch spaak, om wat voor knullige reden dan ook, achteraf gezien. Gewoon het uitgeven van iets waar je nog niet aan toe bent. Daar komt het heel simpel gezegd op neer.

De les uit het 'Beeldspraak-avontuur'

Er is één ding waar je verschrikkelijk voor moet oppassen. In de topdagen konden wij zo uit de kast 100 tekenaars halen. Die waren allemaal bij ons binnen gekomen en hadden allemaal een babbel met een of meer bestuursleden gemaakt. Al die 100 mensen hadden een verwachtingspatroon. Dat hebben we in feite maar voor drie mensen waar kunnen maken. Ik ondersteun nieuwe initiatieven van harte, maar wil er voor waken dat er geen overspannen verwachtingen worden gewekt bij mensen die toch al constant ontdekken hoe moeizaam het gaat om binnen te komen en dan vervolgens proberen via zo'n initiatief aan de bak te komen. Op het moment dat je je in je enthousiasme positief gaat opstellen loop je enorme risiko's.

Ik heb ook in verschillende bladen heel nadrukkelijk heel negatief geschreven over die LOI-cursus die er gegeven wordt. Ik vind dat het heel leuk in elkaar zit en van mij mogen er een miljoen van dat soort cursussen worden gegeven, maar niet adverteren in jeugdbladen zoals zij doen van 'als je die cursus volgt dan ben je er'. Iemand die gewoon gezellig in z'n vrije tijd een strippie wil tekenen, laat die dan de cursus van Henk Kuijpers volgen, dan weet'ie zo'n beetje wat hij aan het doen is, maar laat hij de cursus niet gaan volgen omdat hij denkt dat hij dan in *Eppo* kan verschijnen.

Een eigen stripblad beginnen

door Baldi Dekker jr.

Is de nood bij Stripschrift nu al zo hoog gestegen dat de redactie artikelen die nog maar een paar maanden oud zijn gaat herdrukken? Nee, zeker niet! Inderdaad heeft dit artikel onlangs in Stripschrift 205 gestaan, maar het bleek zelfs voor de doorgewinterde lezers erg moeilijk de goede volgorde in de alinea's te ontdekken. Vandaar dat we gemeend hebben het artikel opnieuw te moeten afdrukken, zij het in een leesbare vorm.

Moet ik een vergunning hebben, of me ergens laten inschrijven?

Uitgever is een vrij beroep en voor het uitgeven van een stripblad heb je dan ook geen vergunning nodig. In principe is het niet nodig je ergens in te schrijven. Pas wanneer je contracten gaat afsluiten, bijvoorbeeld met de PTT over het versturen van je blad of met betrekking tot acceptgirokaarten, is het vereist dat je ingeschreven bent bij de Kamer van Koophandel.

De inschrijving is niet goedkoop. Reken maar op zo'n *f* 75,— tot *f* 100,—. Voor acceptgirokaarten moet je een behoorlijk aantal per jaar gebruiken, en ook die kaarten zijn niet gratis. Voor het verzenden met zo'n 'port betaald'-contract moet je minimaal 4 nummers per jaar uitbrengen en tenminste 250 abonnee's hebben. Bij een amateurstripblad zal dit zelden het geval zijn.

Tips

Als redacteur van een stripblad moet je natuurlijk streng zijn. Je moet erop toezien dat het blad vol met goed tekenwerk komt. Dat betekent dat je vaak mensen teleur moet stellen. Doe dat op een diplomatieke manier. Een briefje met 'Wat teken jij slecht!' heeft geen zin. De 'afgewezen' tekenaar zou dan nooit meer iets opsturen. Terwijl de volgende strip misschien wel heel mooi wordt. Stuur daarom een aanmoedigend briefje, waarin je aangeeft wat er in deze strips mis is gegaan en wat daar aan te doen is. Zo zal die tekenaar beter worden en daar heb je als blad meer aan.

Hoe moet ik beginnen?

Voor je het eerste nummer van de pers kunt laten rollen, zul je over een flinke groep tekenaars en scenaristen moeten beschikken. Je hebt immers veel tekenwerk nodig, om te kunnen selecteren. Niet al het werk is te publiceren, er zal ook wel eens een slechte strip tussen zitten. Je kunt met tekenaars in contact proberen te komen, door in stripbladen zoals bijvoorbeeld 'Eppo Wordt Vervolgd' of 'Stripschrift' een oproep te plaatsen.

Probeer een goede verkoopprijs uit te kiezen. Bij een te lage verkoopprijs haal je de kosten er niet uit en ga je op den duur over de kop. Maar ook bij een te hoge prijs zul je het niet redden. Dan koopt immers geen mens je blad. Afhankelijk van wat je aan kwaliteit te bieden hebt, zal een verkoopprijs zo tussen de *f* 2,50 en de *f* 5,— liggen.

Hoeveel pagina's moet een stripblad hebben?

Een vaststaand aantal is niet te geven, maar 32 pagina's is een gemiddelde. Dat is echter niet zo belangrijk. Het is van meer belang er voor te zorgen dat je blad niet bij iedere aflevering dunner wordt. Probeer een eenmaal gekozen aantal pagina's vast te houden, of uit te breiden.
Het is ook zaak om een bepaalde frequentie af te spreken. Wil je als blad geloofwaardig bij je lezers (en abonnee's) over komen, dan zul je minimaal 4 nummers per jaar moeten uitbrengen. Liefst keurig op tijd, hoewel dat ook bij 'volwassen' stripbladen nog wel eens mis gaat.
Probeer er voor te zorgen dat alle pagina's aan de zelfde verhoudingen voldoen. Dat mag best een stuk groter zijn dan het formaat van het blad. Veel kantoorboekhandels hebben tegenwoordig kopieërapparaten die kunnen verkleinen. Zoek dat tevoren uit en bereken op welke maat de pagina's gemaakt moeten worden. Door alle strips in dezelfde maat te plaatsten zal je blad overzichtelijker worden.

Hoe kan ik mijn blad laten drukken?

Tenzij je goedwillende familieleden in de grafische sector hebt, kun je het laten drukken van je blad, zeker in de begintijd, wel vergeten. Drukwerk is duur en om op een redelijke prijs uit te komen heb je een hoge oplage nodig. Zo'n 500 stuks is het minimum, terwijl dat voor een beginnend blad een heel hoog aantal is.
Een staroplage van 100 stuks is realistischer, maar dat in off-set laten drukken is onbetaalbaar. Nu het tegenwoordig geen probleem meer is om tweezijdig en tegen een lage prijs te kopiëren, kan dit een uitkomst zijn. Het lijkt me de enige manier om een blad in een kleine oplage tegen een redelijke prijs en met een acceptabele kwaliteit uit te kunnen brengen.

Moet ik adverteren?

Dat lijkt me niet zo'n handig idee. Het kost erg veel geld en je moet maar afwachten of men naar aanleiding van de beperkte informatie die je in de advertentie kwijt kunt, het blad zal kopen. Beter zou je eens naar het kantoor van de plaatselijke krant kunnen gaan en daar van je plannen vertellen. Als je de journalist ook nog een gratis exemplaar geeft, heb je een redelijke kans dat deze het leuk vindt en er iets over schrijft. Voor kranten en bladen die ver weg zijn gevestigd, kun je een 'recensie-exemplaar' met een briefje erbij opsturen. Je krijgt op die manier meer aandacht dan met een advertentie en het is stukken goedkoper.
Wanneer er alleen maar strips in het blad staan, kan dit gaan vervelen. Bedenk een paar leuke rubrieken. Bijvoorbeeld een interview met een bekende tekenaar. Dat valt altijd wel in de smaak. Met een beetje tact kun je adressen via de uitgevers lospeuteren.

Hoe kan ik mijn blad het beste verspreiden?

Voor de losse verkoop maken grote bladen gebruik van distributeurs. Die zorgen er dan voor dat het blad in de stripwinkels komt. Zo'n distributeur vraagt echter een groot deel van de opbrengst, namelijk zo'n 52 tot 55% (waarvan 25% bestemd is voor de stripwinkel). Het is daarom veel handiger om zelf de winkels af te gaan en de bladen direct aan de winkelier te verkopen. Zoals gezegd kost dat je maar 25% van de opbrengst.
Druk de tekenaars op het hart veel aandacht te besteden aan de afwerking van de strip. Details als kaderlijnen en lettering kunnen een strip maken of breken. Zorg er ook voor dat een strip altijd in zwart-wit gemaakt wordt. Dus nooit in kleuren. Daardoor krijg je allerlei vieze grijze vlekken.

Kunnen de tekenaars patent vragen op hun stripfiguur?

Dat is helaas niet mogelijk. Aan het geharrewar rond de zogenaamde parodieën op Kuifje, Asterix en Suske & Wiske heb je kunnen merken dat ook grote uitgevers er niet in slagen hun stripfiguren afdoende te beschermen tegen misbruik. Er bestaan enkele lapmiddelen, maar die zijn niet afdoende en vreselijk duur. Denk daar maar niet aan.

Moet ik de tekenaars betalen?

Het is heel ongebruikelijk dat een amateurstripblad zijn tekenaars betaalt. Van winst maken zal vast geen sprake zijn. Het blad gaat je alleen maar geld kosten. Dat terwijl het voor de tekenaars een mooie gelegenheid is om het vak te leren. En misschien worden zijn strips een keer door een uitgever gezien en ziet hij er iets in...

Heel veel succes met jullie uitgeversactiviteiten!

het diertje
stripmaandblad
VERKAPT
IK DAAG JE UIT ACHILLES, KONING DER GRIEKEN!!
NIEUW
Wordt lid !
voor maar £15,-
per JAAR
TOT JANUARI
de Vloek van K
SPECIAAL NUMMER
FENOMEEN
TNT
KNAL!
Amateurstripblad
DEBUUT
IN DIT NUMMER EEN VERSLAG VAN DE STRIP-CONFERANCE TE BREDA
IS ER NOG MUN? ANDERS GA IK
Debuut werpt een blik op het werk van Studio Visioen
JAN W
DE WA
PETER
SPAAN
FRED
HEMM
PHIL V
TONGE
FRITS
JONKE
RENE
ASSEL
FENOMEEN
LODEWIJK C.BRUGMAN

Overige amateurbladen

Nawoord

door Baldi Dekker jr.

Zeker. De amateurstripwereld houdt niet op bij *Yech*, *Coyote* en *De Vrije Balloen*. De afgelopen zeven jaar is er veel meer gebeurd. Meer dan wij in één nummer van *Stripschrift* kunnen beschrijven, vandaar de nevenstaande collage van een greep uit de overige amateurbladen. Het gros van deze bladen heeft de tand des tijds niet doorstaan en is gefuseerd met een ander blad, of zelfs opgeheven. Slechts een drietal van de hier afgebeelde bladen is nog actief (tenzij er sinds het verstrijken van de deadline van dit nummer nog iets is gebeurd):
Briknazarr, Ernst Casimirlaan 34, 9717 AX Groningen;
Verknipt, Koningin Emmalaan 7, 2635 HH Den Hoorn;
Kartoen, Van Borsselestraat 10, 4904 BV Oosterhout. Het nul-nummer van dit blad zag het licht tijdens de Strip-3-daagse in Breda en zal vanaf januari 1987 gaan verschijnen.

Albums

Een ander aspect van de wereld der amateurstrips zijn albums met strips van beginnende tekenaars, die meestal in eigen beheer zijn uitgegeven. Dat is weer een verhaal apart. Een verhaal waaraan we in dit nummer van *Stripschrift* niet zijn toegekomen. In de collage kunt u een drietal albums herkennen:
De Vloek van Knibbeloor en *De Doos en het Diertje* van Studio Pantoffel, Johan Dorpmanns, Maasbreeseweg 288, 5927 NZ Venlo.
Is er nog wijn? ...Anders ga ik..., met cartoons van Mike van Aarle, Bankastraat 40 huis, 1094 EG Amsterdam.

Stripschrift kon u niet meer bieden dan een glimp in de keuken van beginnende tekenaars. Ik hoop echter dat deze ene glimp genoeg was om u er van te overtuigen dat de amateurs van vandaag, de stripmakers van morgen zouden kunnen zijn...

NIEUWS

NIEUWSREDAKTIE :
BALDI DEKKER JR.

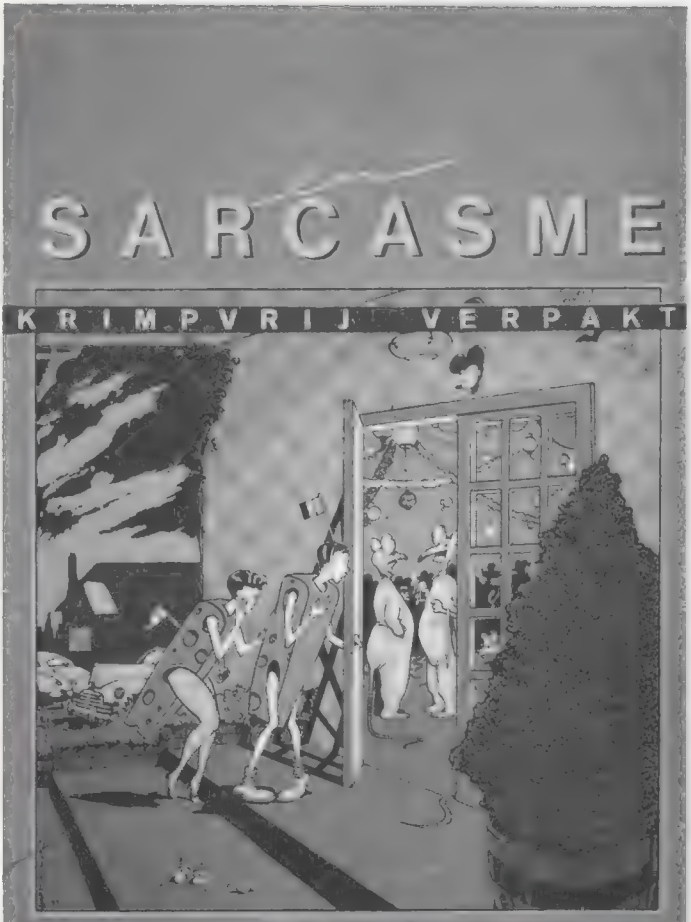

UITSLAG CLUMZY-STRIP WEDSTRIJD

In de periode oktober 1985 tot 1986 organiseerden uitgeverij en de Jong Gemeentekrediet omstreden amateurstripte strijd. Omstreden omdat – hoorden – deelname aan de veel publiciteit omgeven, weds voorbehouden aan leden van Gemeentekrediet Club.
Uit de inzending is een boekw mengesteld: *Cynisme en sa* Het is het inkijken zeker waard geven, er zitten een aantal strip die wat magertjes zijn, maar ee inzenders zou je zo het predic fessioneel' mogen geven. Mij lijk spreken de strips van m Bruno van Son, Frank Bervoe duo's Luc Morjeau & Herb noystaeyen en Dirk Michiels & Herbert Vanoystaeyen zeer a mijn verbazing zag ik echter da een geheel andere mening wa daan. Geen van deze tekenaar prijzen gevallen.

De jury bestond uit Hector (*Bakelandt*), Marck Meul (sc Dirk Willemse (uitgeverij He trum), Jan Smet (hoofdr Stripgids), Barbara Martens (J meentekrediet Club) en Ma drickx (Clumzy). Als winnaar zij aan: Steven Dupré, Sve booms en Erwin Senden. De p king vond plaats op 24 juni te

TEKEN-

februari
Clumzy
Club een
kenwed-
naar wij
eze, met
strijd was
de Jong

erkje sa-
arcasme.
. Toege-
os tussen
en aantal
aat 'pro-
persoon-
et name
ets en de
bert Va-
(alweer)
aan. Tot
at de jury
as toege-
s is in de

Leemans
cenarist),
et Spec-
redacteur
Jong Ge-
rc Hen-
rs wezen
en Mast-
rijsuitrei-
Brussel.

'Uit de jeugd van Jeroen Bosch' van Luc Morjeau en Herbert Vanoystaeyen.

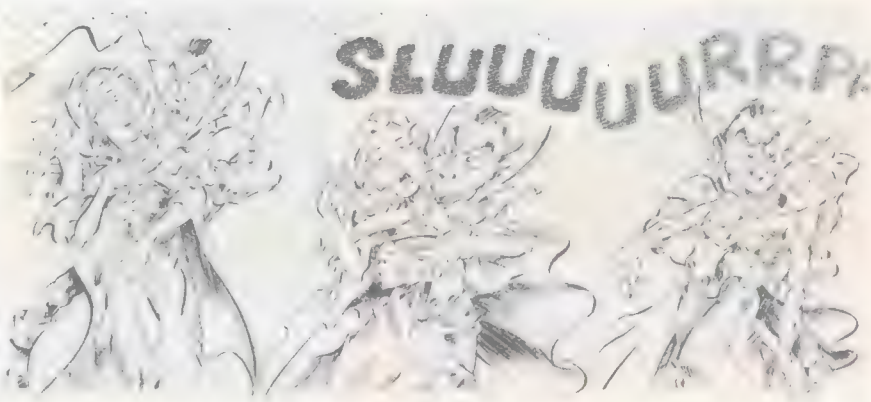

Dirk Michiels en Herbert Vanoystaeyen.

Frank Bervoets

'Zeg niet zo gauw 't is weer een vrouw' van Erwin Senden.

ASTERIX STEUN
Tegen dat tijd da
Stripschrift van d
beslissing over de
van 1992 al genome
wordt de strijd no
gestreden. Zou Ed
onbevangen een v
kunnen lezen, nu d
current ontpopt he

...TOEN PINKY-TOY DIE AVOND NAAR ZIJN VRIENDEN TOEGING VOOR EEN GEZELLIG PARTYTJE (RUSSISCHE) ROULETTE...
ZEVEN KLEINE CHINEESJES, DIE SPEELDEN MET...

'Pinky-Toy' van Steven Dupré

'Het toilet' van Sven Mastbooms.

Bruno van Son

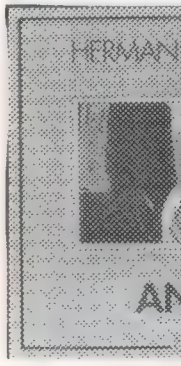

DE PARIJS 92

t dit nummer van
e pers rolt, is de
'Olympische spelen'
en, maar momenteel
g in alle hevigheid
van Thijn ooit nog
erhaal van 'Asterix'
eze zich als zijn con-
eft? De Club die de 'Olympische Spelen' in 1992 naar Parijs wil krijgen heeft Asterix in de strijd gezet. Misschien dat ze hopen op zijn toverdrank?

Op de foto uit het Noord-Hollands Dagblad van 11 oktober jongst leden zien we een manshoog affiche met onze stripheld, die gezeten op de Eiffeltoren de stad Parijs als Olympisch centrum aanprijst.

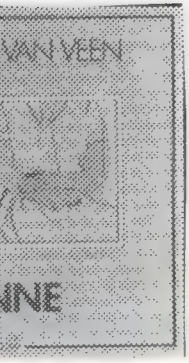

HOES VAN SCHUITEN

Voor zijn nieuwe elpee *Anne* heeft Herman van Veen opnieuw een beroep gedaan op François Schuiten voor de hoestekening. Bij mijn weten is de tekening dit keer ook speciaal voor de hoes gemaakt in tegenstelling tot van Veens vorige plaat waarop een fragment uit *Carapaces* was afgebeeld.

(HP)

KNUDDE

Alleen bij BRUNA winkels verkrijgbaar is het 21e album van Knudde: *De jeugd van Jaap en Dirk*. Het boekje kost *f* 4.95

THE GREAT MOUSE DETECTIVE

28 Juni j.l. ging hij in de Verenigde Staten in première, deze nieuwe Disneytekenfilm.

De criticus van het Amerikaanse vakblad *Variety* liet zich lovend uit over de kwaliteit van de opvolger van *The Black Cauldron*. Een kort citaat: *De animatie is rijk, de figuren zijn om te herinneren en het verhaal is amusant voor zowel kinderen als volwassenen'.*

The Great Mouse Detective is gemaakt naar het verhaal *Basil of Baker Street* van Eve Titus.

Het verhaal van de film gaat over een muis die onder het huis van Sherloc Holmes woont en net als de grote meester zelf, detective is.

Productie van de film was in handen van Burny Mattinson, de regie in die van John Musker, Ron Clements, Dave Michener en Burny Mattinson. Voor de muziek was Henry Mancini verantwoordelijk.

HULBERT

Een drietal stripwinkels, *Ombrosius* en *De Omslag* te Amsterdam en *Het Gele Teken* te Hoorn hebben een bijzonder initiatief genomen. Wie voor *f* 25,— strips koopt krijgt een album kado. Niet zomaar een album! De winkeliers hebben, verenigd in Uitgeverij Amice, *zèlf* een album uitgegeven van de strip *Hulbert*, dat niet in de handel verkrijgbaar zal zijn. De aktie is in principe eenmalig.

Hulbert is een strip die Dick Briel in de jaren 1982 tot 1984 voor *Mickey Maandblad* maakte. De hoofdpersoon, Hulbert, is een zwerver in het Amerika van begin deze eeuw. Samen met z'n vrienden Bert en Magno beleeft hij allerlei avonturen. Het album telt 32 pagina's en is helemaal full color gedrukt. Het bevat een aantal korte verhalen die in lengte variëren van één tot vier pagina's. De productie was in handen van uitgeverij Drukwerk en gezegd moet worden dat deze een keurig verzorgd album heeft afgeleverd! En dat maakt het qua inhoud toch al erg leuke album nog aantrekkelijker.

Een wel heel erg mooi verhaal is *Kerstfeest in de nor!*, waarin we zien hoe Hulbert en zijn vrienden in de gevangenis proberen te komen, om daar een wat comfortabeler kerstfeest te kunnen vieren dan op straat in de kou. Het blijkt niet mee te vallen om in de nor te belanden. Het trio steekt zich in de traditionele inbrekerskledij en laat zich op heterdaad betrappen. De agent strijkt met de hand over het door Kerstgevoelens verwarmde hart en laat hen ongestraft vertrekken. Ten einde raad besluiten ze op straat te gaan zingen, in de hoop wat geld bij elkaar te halen. Een jonge dienstklopper rekent hen onmiddellijk in, daar het op straat musiceren verboden is...

Als gezegd, een heel leuk album en een initiatief dat navolging verdient!

(BDJ)

DOORZON NU BIJ 'OBERON'

De kwaliteit van Gerrit de Jager's 'De Familie Doorzon' is genoegzaam bekend. Het is dan ook puur mijn niet in te tomen enthousiasme dat ik voor hen die die strip nog niet kennen (ga je schoolgeld terughalen!) één voorbeeld van Gerrit's humor wil geven.

Pa Doorzon heeft iets tegen de vriend van z'n dochter: een gastarbeider. Pa ontkent dit ten stelligste: 'Het is geen discriminatie! Ik wil mijn dochter behoeden voor een botsing van culturen! Maar ik heb niets tegen gastarbeiders op zich!'. Pa Doorzon neemt plaats naast, nee, tégen de gastarbeider aan en zegt: 'Je ziet het! Ik zit gewoon vlak naast hem! Niks aan de hand! Dacht je soms dat ik vies van hem ben?!'. Onder de stomverbaasde blikken van de gastarbeider en Ma Doorzon pakt Pa 'smans glas. 'Ja, dat denk jij hè? Let op! Hier heb ik zijn glas! En daar heeft hij al uit gedronken en daar neem IK nu gewóón een slok uit!'. De gastarbeider begint rood aan te lopen. 'Nog niet overtuigd!? Hiero... Een handje patat uit zijn bord dan!'. Pa Doorzon incasseert een knallende rechtse van de gastarbeider en roept dan uit: 'Fie je nou dat dat ftuig niet te f... vertrouwen is!'.

Om kort te gaan een geweldige strip, maar dat is geen nieuws. Wat wel nieuws is, is het feit dat dit nieuwe '*De Familie Doorzon*'-album is uitgebracht door Oberon. Verder is het de moeite van het vermelden waard dat Gerrit middels enkele als inleiding bedoelde (vertrouwelijke) memo's uitlegt waaruit het album *Dozo!!!* is opgebouwd. Samenvattend blijkt dat: 25% Dozo, 23% sex en 2% geweld, plus nog 5 porties van ieder 10% met respectievelijk maatschappij, drank, video, herverbouwingen en dier. U bent gewaarschuwd!

QUEER FISH THOSE BRITISH II

De co-uitgevers *Pavilion/Michael Joseph* hebben na 18 jaar eindelijk een herziene en uitgebreide editie op de markt gebracht van het boek *The Disney Version*, geschreven door Richard Schickel. Het betreft hier één van de meest uitgebreide werken over Walt Disney en zijn stu
van dit boek kunt U
volgende Stripschri
Voor wie niet kan
85145-997-6, impo
Lamm, prijs £12.95

AKTIE 'TOEGEVO WAARDE'

Uitgeverij *Dupuis* he
kwartaal van 1986 e
touw gezet in verba
nen van enkele albu
november houdt di
koop van het eerste
zijn Beestenboel
lotnummer ontvan
goede slagzin over
maakt heeft kans o
'dinerprijs'.

Ook wordt de hel
spookalbum nr. 5 v
reld geholpen, aang
zware verleden van
ber verschijnt. Bij a
gratis twee ansichtk
vertekening van o
quin.

Waarschuwing: *nie*
doet aan de aktie n

HULDE VOOR CH

De UCLA Film, Tele
chieves hebben ee
aan Chuck Jones, é
figuren in de Ame
industrie.

Als pionier begon C
de dertiger jaren als
lwerks en Walter L
naar Warner Broth
andere heeft meege
wikkeling van *Bugs*
en *Daffy Duck*.

Chuck Jones heeft
& Jerry-shorts op z
regisseur. De eerlijk
zeggen dat dit bep
zijn, maar smaken

dio's. Een recensie
verwachten in een
ft.
wachten: ISBN 1-
orteur Nilsson &
/ *f* 60,20

(AvO)

EGDE

eeft voor het laatste
en speciale aktie op
nd met het verschij-
ms. Voor de maand
t in dat U bij aan-
album van *Roel en*
een 'vestiaire'-
gt. Wie daar een
'Het restaurant' bij
p een waardevolle

e kwestie van het
an Guust uit de we-
gezien deel R5 (Het
Guust) in novem-
ankoop ontvangt U
kaarten met een co-
nder andere Fran-

t iedere boekhandel
nee!

(AvO)

HUCK JONES

evision & Radio Ar-
en hulde gebracht
één van de leidende
erikaanse animatie-

huck zijn carrière in
animator voor UB
antz. Later ging hij
ers waar hij onder
holpen aan de ont-
Bunny, Porky Pig

ook een aantal *Tom*
zijn naam staan als
kheid gebied mij te
aald niet de beste
kunnen verschillen.

FRED & BARNEY ALS TIENERS

ABC heeft bij Hanna-Barbera Productions de nieuwe Flintstones-serie aangekocht voor haar zaterdagochtendprogramma van komend winterseizoen. De nieuwe serie, die vanaf september elke week de lucht in gaat in afleveringen van een uur, gaat *The Flintstone Kids* heten. In de serie zullen we vele 'oude' bekenden tegenkomen zoals natuurlijk Fred Flintstone, maar ook Barney, Betty en Wilma. De serie vertelt de avonturen van de Flintstones toen ze nog jong waren en zal weer volgepropt zijn met nieuwe vindingen verwerkt in het stenen tijdperk van Bedrock.

AN AMERICAN TAIL

De première voor de nieuwe avondvullende tekenfilm van Don Bluth staat voor 21 november. Nog niet bekend is of hij op dat moment ook buiten de Verenigde Staten in omloop gebracht zal worden. Als dat wel zo is zal het in Europa waarschijnlijk leiden tot een soort competitie tussen twee nieuwe 'Disney'-films. Don Bluth is er als één van de weinigen in geslaagd de hand van de oude meesters te imiteren en tegelijk met *An American Tail* zou dan wel eens *A Great Mouse Detective* kunnen gaan draaien, de nieuwe film uit de Disney Studio's die naar verwachting deze kerst zijn Europese première zal beleven.

SYMPATHIE VOOR WALVISSEN

In de Verenigde Staten wordt momenteel gewerkt aan een avondvullende tekenfilm met een walvis in de hoofdrol. Voor de hoofdrol in de film staat de orca *Shamu* uit het *Sea World*-park model. De film heeft het bescheiden budget van £4,400,000.— (dit is dus niets vergeleken met de ruim £20,000,000.— die de nieuwe Disney-film heeft gekost).
De première van de film staat voorlopig voor voorjaar 1988 gepland. De regie is in handen van Milton Gray, een animator uit de Disney-school.
De bedoeling van de film is sympathie op te wekken voor walvissen en hun leefomgeving, maar men wil toch ook amusementswaarde in de film bewaren om het niet een 'saaie' documentaire te laten worden.

FRANSE FANZINES

BÉDÉSUP 36-37, 1e en 2e kwartaal 1986,
72 pp. 36 ff.
Zelden heb ik zo'n rommelige lay-out gezien. Jammer, want de inhoud van dit nummer is zeer interessant. Er wordt vooral veel niet eerder gepubliceerd materiaal afgedrukt. Allereerst is er een interview met Chaland, gevolgd door een kort stukje over Yann plus enige herdrukken uit onder meer Spirou en een scenario.
Ook van Tillieux is in dit nummer zeldzaam materiaal opgenomen.

HOP 328, 4e kw. 1985,
68 p., 25 ff.
Hop is in de eerste plaats een blad waarin enorm veel informatie wordt gegeven over nieuwe uitgaven en projekten. Verder bevat dit nummer een interview met de hier onbekende Bussemey, een profiel van Gremet; een artikel over de boekuitgaven Coq hardi, artikelen over Ouragan (pulp SF uit de jaren 50), Franquin en Rigot. Als bijlage is een stripsektie opgenomen met werk van vooral Bussemey en verder stopgags van Martial, Turk/De Groot, Luques en Laborne.
Warm aanbevolen.

(HP)

LA FRANCE AU PRESENCE

Het blad Circus vierde in augustus de verschijning van het 100e nummer. Speciaal voor deze gelegenheid leverden 14 tekenaars waaronder Tibet, Walthéry, Blanc-Dumont, Jannin een

speciale bijdrage van 1 pagina. Van Blanc-Dumont verscheen in Je bouquine (een heel mooi blad voor jongeren met stripbewerkingen van romans) de strip *Jess*: terwijl in Pilote et Charlie 6 de nieuwe *Jonathan Cartland* van start is gegaan. Van Chantal Montellier zal binnerkort weer werk in het Nederlands verschijnen. Zij tekende de poster voor het 3eme fête de BD te Audincourt dat van 25 tot 27 oktober werd gehouden met als thema *La guerre, la paix et la BD*. + + + Nog een poster, ditmaal voor het festival van Hyeres werd getekend door Cosey, hierop afgebeeld Jonathan en Kate. + + + Nogmaals Circus: dit blad publiceert iedere maand een lijst van best verkochte strips op basis van gegevens van 15 stripwinkels in Frankrijk en België. Na een half jaar werd balans opgemaakt. De toptitel in het afgelopen half jaar waren:

La quete de l'oiseau du temps 3 Le rige – Loisel/Letendre

La femme du magicien – Boucq/Charyn

Ballade au bout du monde 3 Le batard – Vicomte/Makyo

Le bal de la sueur – Cromwell/Riff rebs

Cite lumiere – Ted Benoit

Hierna volgen nog albums van Buck Danny, Sackville, Morbus gravis, Les chemins de Malefosse en Harry Dickson

Voor het merendeel (8 van de 10) zijn deze titels verkrijgbaar in een Nederlandse vertaling. Een dergelijke lijst zou er in Nederland ongetwijfeld heel anders uitzien. Helaas.

(HP)

DUITSE STRIPALBUMS

Het Duitse publiek haalt de schade in en veel strips die wij al lang kennen, verschijnen momenteel in de Bondsrepubliek. Carlsen/Comic Art, een van de Duitse uitgevers kondigt voor de maanden september, oktober, november onder meer albums aan van Clifton (Percy Pickwick) Guust, Robbedoes, Roodbaard, Franka, Max Fridman, Bernard Prince maar ook bijvoorbeeld delen van *Alef Thau, de sperwer, gezellen van de schemering, de torens van Bois Maury* en *Grimlein Lederwant*.

Interessant voor Nederlandse lezers die het Frans niet zo best beheersen zijn de volgende uitgaven waarvan (nog) geen Nederlandse versie is

Jack Palmer 3 *Der hohle Zahn* (oktober) – Petillon;

Der Flug der Möwen 3 *Der Traum des Alligators* (oktober) – Ab'Aigre;

Anne und Charles 1 *Die Pforte der Vergangenheit* (oktober) – Ferrandez;

Die Wahrheit uber Shelby 1 *Lebenslanglich* (oktober) – Schultheiss;

Indianische Sommer 1 en 2 (november) – Manara/Pratt;

Freddy Lombard 2 *Der Komet von Karthago* (oktober) – Chaland;

Die Spuren der Götter 2 *Das Licht von Izu* (november) – Birger/Rafael;

Der Ideeënhändler 3 *Die Suche nach dem Sternenseher* (november) – Berthet/Cossu;

Jim Spaceborn 1 *Die unbekannte Galaxis* (oktober) – Madsen.

(HP)

DE STRIPDISTRIBUTIE VAN BETAPRESS

In het Brabantse Gilze is de distributeur Betapress gevestigd. Behalve zo'n 1600 verschillende tijdschriften worden van hier uit ook nog ongeveer 1400 verschillende titels uit zo'n 450 reeksen strips verspreid over Nederland. Een enorm groot aantal dat nog altijd groeit.

Nederland kent twee van dergelijke bedrijven. Het aan de VNU gekoppelde Aldipress draagt zorg voor de distributie van albums uitgegeven door Arboris, Holco, Joop Wiggers, Junior press, Land productions, Oberon, Casterman en Standaard. Betapress verspreidt de albums van: Archers, Armonia, Brabantia Nostra, Bassie, Byblos, Clumzy, Dargaud, Dedalus, Dendros, Drukwerk, Glénat, Hoste, Jumbo, Lombard, Loempia, de Koning, de Lijn, Yendor, Sombrero, Panda, Magic Press, Vonk, Vrijbuiter, Meulder,

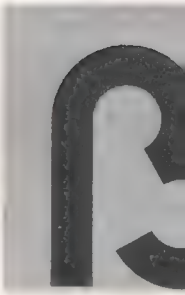

Mustang, Visioen, indrukwekkende lijs tember 1986 Dupuis toegevoegd kunnen Betapress bestaat o is een onafhankelij dat onderdeel uitma de Lectuur Bedrijve geleden deed Beta strips en het zag er r lemaal mee gestopt

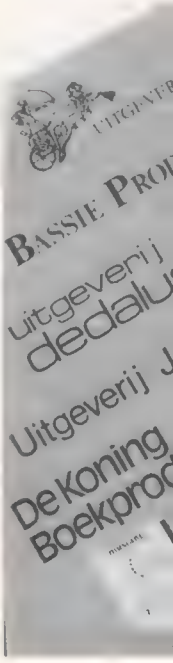

juni 1986

beta press

Mondia en Z. Een
st waar sinds sep-
en Titanic nog aan
worden.
ongeveer 11 jaar en
jk distributiebedrijf
akt van de Verenig-
n. Ongeveer 3 jaar
apress weinig aan
naar uit dat daar he-
zou worden, totdat

er kontakt werd gelegd met Lombard en Dargaud. Dargaud was op dat moment begonnen met het zelf uitbrengen van Nederlandstalige uitgaven nadat dit jarenlang door Oberon was gedaan.

Er werd een driejarenplan opgezet om een zo goed mogelijke verspreiding te organiseren. Dit probeerde men voor elkaar te krijgen door het verbeteren van het voor-rekeningsysteem (1). De verkoop werd begeleid door het regelmatig toezenden van info-bulletins en een 2-maandelijkse computeruitdraai met een advies over aan te schaffen titels en aantallen per verkooppunt. In de drie jaar dat nu op deze manier gewerkt wordt, werd het pakket titels uitgebreid tot wat het nu is. Zo nam Betapress veel kleinere uitgevers onder haar hoede en werd de verspreiding van Drukwerk overgenomen. Nu, na 3 jaar ervaring met het verspreiden van strips ligt er bij Betapress een nieuw driejarenplan. De komende drie jaar wil het bedrijf zich vooral gaan bezighouden met het promoten van de betere stripalbums. Hierover had ik een gesprek met Ad Dijkstra, accountmanager bij Betapress.

Strips in de boekhandel

Strips zijn op verschillende plaatsen te koop. De grote publiekstrekkers als *Asterix, Suske en Wiske* en *Kuifje* zijn verkrijgbaar bij de gemiddelde sigarenwinkel, kiosk, het warenhuis en zelfs in de supermarkt. Dan zijn er nog de wat meer 'literaire' strips. Vaak zijn deze slechts bekend bij een klein publiek, de fanaten. Zij kopen hun strips meestal bij stripspeciaalzaken. Deze groep heeft doorgaans ook meer over voor hun lektuur dan de ongeveer 7 piek die betaald moet worden voor *Jan, Jans en de kinderen, Asterix* enzovoort. Volgens de heer Dijkstra is er juist voor de betere strips een potentieel groter publiek dan degenen die dit soort albums nu kopen. Dat ze dan toch niet beter verkocht worden, kan komen door de beperkte verkrijgbaarheid en de drempel om een stripspeciaalzaak binnen te lopen. De kwaliteitstrip zou dan ook verkrijgbaar moeten zijn in de gewone boekhandel. De komende jaren wil Betapress proberen om de strip in de boekhandel te krijgen.

De heer Dijkstra meent dat de uitgave van strips, zoals die in Nederland gangbaar is (soft covers) de verkoop in boekhandels niet zal bevorderen. Er zal daarom naar gestreefd worden voornamelijk hardcovers uit te zetten in de boekhandels. In samenwerking met uitgeverij Dargaud ontwikkelde Betapress als onderdeel van deze plannen inmiddels twee reeksen die voor de boekhandel bestemd zijn: de collecties *Prestige* en *Premiere,* waarin werk verschenen is van Vink, Bilal en Zanon (zie Stripschrift 208). Ook zouden reeksen, die nu nog als soft-cover verschijnen, interessant zijn om als hard-covers voor de boekhandel gedrukt te worden, bijvoorbeeld *Olivier Blunder.* Voor het publiek dat Betapress in de boekhandel denkt te bereiken hoeft de prijs van een hard-cover (2 tot 3 keer zo duur als anders) geen bezwaar te zijn volgens de heer Dijkstra. Uiteindelijk is de strip altijd nog goedkoper dan de meeste romans en voor 20 gulden heb je met een album van Bilal toch pure kunst in handen.

Het spreekt vanzelf dat de speciaalhandel de plannen van Betapress met zorg tegemoet ziet. Zij vreest voor een leegloop van de stripwinkels. De woordvoerder van Betapress is daar niet zo bang voor. De striphandel zal niet zo snel klanten verliezen aan de boekhandel. Daar tegenover staat dat met de bezoekers van boekhandels een nieuw publiek wordt aangetrokken dat wellicht na verloop van tijd ook stripwinkels zal bezoeken.

Er zijn een aantal ideeën over de promotie van 'boekhandelstrips'. Dijkstra denkt onder andere aan een stripboekenweek (met geschenk) die moet samenvallen met de stripdagen in Breda. Verder uit hij zijn ontevredenheid over de Strip-Toptien, zoals die te zien was in het programma Wordt Vervolgd: er stonden soms strips in die we vanwege vertragingen nog
hadden. Bovendien
in staan zo verschil
geen reëel beeld ge
Ravian bijvoorbeel
kend, maar de verko
gelijken met die va
strip zal dan ook no
halen.
Ook zou er een
moeten komen dat
strips besteedt als
Wordt Vervolgd, e
vrijwel niets meer
heeft en al helema
voor volwassenen.

Tenslotte wil Betap
naar Nederland hal
op stripdagen – en
een dag (bijvoorbe
schijnen van een ni
lang).
Is Betapress een
Zeker niet. Zoals ie
moet ook Betapres
als men niet zou
markt bestaat voo
strips voor volwass
plannen er zeker
Maar commercieel
paard met enthousi
de ideeën. Wellicht
zij de inspanninger
kwaliteitstrip voor
toch nog vaste gro
krijgen in Nederlan

(1) De distributie in
systemen: 1. met re
voor-rekeningsyste
vert de winkelier e
op, daar staat wel
genover.

TRANSFER VOO
Het heeft er even d
één van de twee
ries uit de Disney S
jaar op de Amerik

niet eens verspreid
zijn de strips die er
llend dat de toptien
eft van de verkoop.
d doet het uitste-
ppen zijn niet te ver-
n een *Asterix*. Zo'n
ooit de eerste plaats

televisieprogramma
echt aandacht aan
s tegenhanger van
en programma dat
met strips te maken
aal niets met strips

ress meer tekenaars
en – en niet alleen
voor wat langer dan
eld Bilal bij het ver-
euw boek een week

idealistisch bedrijf?
dere gezonde firma
ss winst maken. En
geloven dat er een
or (vooral Franse)
senen zouden deze
niet zijn gekomen.
denken gaat wel ge-
iasme en uitstekken-
zal zo, mede dank-
n van Betapress de
het oudere publiek
nd onder de voeten
d.

(HP)

n Nederland kent 2
etourrecht en 2. het
em. Dit laatste le-
een grotere korting
een groter risico te-

R THE WUZZLES

uister uitgezien voor
nieuwe tekenfilmse-
tudio's die dit voor-
aanse televisie van

start zijn gegaan. De Amerikaanse televisiemaatschappij CBS heeft *The Wuzzles* van haar najaarsprogrammering afgevoerd. Gelukkig heeft een andere grootheid van het Amerikaanse televisie-netwerk zich opgeworpen als 'redder' van de serie. De televisiemaatschappij ABC neemt de serie over in haar zaterdagochtendprogrammering.

Overigens kunnen mensen die Anglia ontvangen al genieten van deze wonderlijke Disney-wezentjes. Dit station zendt enkele malen per week de avonturen van *The Wuzzles* uit om 12.00 uur in de middag. Dit houdt dus wel in dat de meeste mensen die het willen zien over een videorecorder zullen moeten beschikken, want wie kan er nou om.zo'n tijd kijken.

KORT TEKENFILMNIEUWS...

World Events Productions Ltd. komt voorjaar 1987 weer met een nieuwe tekenfilmserie. De serie gaat *Saber Rider and the Star Sheriffs* heten. Het is een Wild West-tekenfilmserie van voorlopig 65 afleveringen. Marvel Comics Group en Hey/Brooks Productions hebben een overeenkomst gesloten om een documentaire te maken over de Marvel helden. De documentaire zal voorlopig het licht zien onder de titel *A Marvel-US History...* Voor de avondvullende tekenfilm van *The Transformers* hebben onder andere Eric Idle, Leonard Nemoy en Judd Nelson hun stemmen geleend... De soundtrack van dezelfde film is 24 juli j.l. uitgebracht. Op de LP staat muziek van Stan Bush, Weird Al Yankovic, Spectre General, NRG en Lion... Het tweede *Los Angeles International Animation Celebration* festival staat gepland voor het voorjaar van 1987. Tijdens het festival zal niet alleen gestreden worden voor de prijzen, maar zal ook oud werk vertoond worden. De prijzen worden uitgeloofd in de volgende categorieën: short, commercials, computer animatie, videoclips, kinder animatie en 'overheidsmededelingen'... De twee nieuwe Disney-tekenfilmseries, *The Wuzzles* en *The Gummi Bears,* die dit voorjaar op de Amerikaanse televisiestations zijn gestart, zullen komend seizoen door de NCRV uitgezonden worden.

(GvdW)

FRYSKE FIDEO

Op Video 2000, VHS en Beta zijn 5 tekenfilms uitgekomen met Friese nasynchronisatie. Het gaat om de titels *Popeye en Alibaba, Sirkus Animo, Popeye en Sinbad, Flip it fluitsjende marmotsje* en *Droef de sleauwe hiemhûn*. Prijs per stuk *f* 75,—. Inlichtingen: A.F.U.K., Emmakade 2, Leeuwarden (058-138045). De A.F.U.K. adverteert deze videofilms met Popeye, die uitroept: 'Ik praat ek Frysk'.

(Brok)

SUSKE EN WISKE ANDERS BEKEKEN

De NOT (Nederlandse Onderwijs Televisie) zendt op 1, 8 en 15 december 1986 om 10.30 uur een projekt rondom strips uit, waarin het album *Het Spaanse Spook* van Willy Vandersteen de rode draad is. Het projekt is bedoeld voor de lessen Nederlandse taal en letterkunde, maar voortdurend zullen er lijnen naar aardrijkskunde, geschiedenis, kunstbeschouwingen, maatschappijleer en muziek getrokken worden.
In de uitzendingen wordt onder andere aandacht besteed aan het produktieproces van de strip, het historisch kader waarin het verhaal speelt, de geestelijke verwantschap van Vandersteen met Breugel – een Vlaamse schilder – en alle associaties – muzikale, folkloritische, geografische en literaire – die maar mogelijk zijn.

Aansluitend verschijnt bij Bulkboek in de Brugreeks een themanummer gewijd aan strips met artikelen rond Suske en Wiske, maar ook een meer algemene oriëntatie op strips als de geschiedenis van de strip, plagiaat, tekenstijlen, meningen van stripteke-

naars, leesfanaten en fervente tegenstanders van strips.
Het begeleidende materiaal is te bestellen bij
De Stichting Nederlandse Onderwijs Televisie NOT
Postbus 1070
1200 BB Hilversum
Telefoon: 035-19544
De bestelnummers zijn voor het Bulkboek Brugreeks themanummer rond strips 60826 (prijs *f* 5,—); de handleiding 60821 (prijs *f* 6,95) en voor het stripalbum *Het Spaanse Spook* 60820 (prijs *f* 5,95).

(NL)

EVERT GERADTS-FANCLUB

Onlangs verscheen het eerste nummer van alweer een nieuw fanclubblad: *Roffel!* Deze keer is *Evert Geradts* de gelukkige(?).
Het blaadje is 16 bladzijden dik (exclusief de cover) en de helft wordt gevuld met pagina's van Donald Duck die Geradts ooit schetste. De andere helft geeft uitleg over het ontstaan van *De Alsjemaar Bekend-Band*.
Als U gewend bent alles aan te schaffen op het gebied van stripverhalen, dan zult U even moeten schrijven naar: Joop Schreurs, Dashorst 5, 3833 GG Leusden.

(AvO)

WALT D.

Ter gelegenheid van Dick Matena's bekroning met de Stripschapprijs gaf de eveneens bekroonde uitgeverij Arboris het verhaal *In memoriam Walt D.* uit. Het is een supplement op Matena's chef d'oeuvre *Mythen*. Walt D. (Disney) moet in het verhaal toegeven eigenlijk helemaal geen kindervriend te zijn. Hij krijgt gezelschap van een andere beruchte kinderhater, W.C. Fields, die hem de troost van de alcohol aanbiedt (' 't houdt de geest jong') en van politieagent Ronald Reagan. *In memoriam Walt D.* verschijnt in een beperkte oplage van 1500 exemplaren en kost *f* 19,90.

AGENT 327-FANCLUB

Ook *Agent 327* heeft sinds enige maanden een eigen fanclub, met daaraan gekoppeld een fanclubblad: *Dossier Fanclub*.
Bij het doornemen van het tweede nummer van dit blad, vallen een aantal zaken op. Er wordt aandacht geschonken aan anderen dan Martin Lodewijk, getuige een interview met Hanco Kolk en een (korte) biografie van Jean-Michel Charlier. Dat is allemaal heel leuk, maar het gezegde 'Schoenmaker, hou je bij je leest' zou zeker bij een fanclub wat hoger in het vaandel moeten staan.

Als je je verder bedenkt dat de strip *Agent 327* al zo'n 20 jaar bestaat, verwacht je toch wel iets meer van een fanclubblaadje (waaraan Martin Lodewijk zelf meewerkt) dan onder andere een gekopieerd krante-artikel over het winnen van Stripschapprijs 1978. Dit alles zonder enige toelichting.

Concluderend zou men kunnen zeggen dat het misschien handiger was geweest een *Martin Lodewijk-fanclub* op te richten, aangezien uit de inhoud van dit tweede nummer overduidelijk blijkt, dat de samenstellers met de beperking *Agent 327* al geen raad meer weten.
Het leukste onderdeel van het blad vond ik toch de *Brievenbus*, waarin deze keer een brief was opgenomen van ene Dick Matena die als volgt luidt:
'Als eerste-uurs fan van Hendrik IJzerbroot, alias Agent 327, juich ik Uw initiatief tot het oprichten van een fanclub van ganser harte
ook een grote eer,
aan te melden als li
hoog tempo uitdij
duidelijk zijn, er b
fans en andere me
tellen eenvoudig n
bekeerd zijn tot h
wij, rijpere, ernstige
sen bereid hen seri
schien zou een klei
den, net als Jehov
deuren kunnen gaa
Agent-albums ond
doende het Geloo
deze methode suc
wie twijfelt daar aa
het Aangeprezend
zou te zijner tijd mi
lectere groep Miss
de wereld kunnen v
de Waarheid ook o
ven gebieden van
kondigen. Toekon
lijk, maar geenszi
moeten allen wil
vrouwen en kinde
pen en gáán. Dan
wel.

Eén ding is natuur
dat is, dat die luie M
van zijn krent overe
zijn tekentafel en
en verhalen gaat m
na het andere, wan
IJzerbroot het natu
Daarom stel ik voo
re dag één maal m
len om 'Agent 32
fluisteren, te sprek
of te brullen. Mee
toegevoegd te wor
broot' mag ook,
werkt, dat weet ik,
vrijwel zeker, om
meer op zijn zenuw
dan de naam. Die

toe. Het is mij dan
mij voor Uw fanclub
d die ongetwijfeld in
jt. Want, laten we
bestaan Agent 327-
nsen en die laatsten
niet mee. Pas als zij
het Agentedom zijn
er en belezener men-
ieus te nemen. Mis-
ine groep van de le-
vagetuigen langs de
an met een stapeltje
ler de arm om zo-
f te verbreiden. Als
ces zou hebben en
an, de kwaliteit van
le kennende?, dan
sschien een nóg se-
ionarissen zich over
verspreiden teneinde
nder de achtergeble-
deze planeet te ver-
nstmuziek? Natuur-
ns onmogelijk. Wij
len, werk, studie,
ren van ons aftrap-
komt de rest vanzelf

lijk onontbeerlijk en
Martin Lodewijk eens
eind komt, zich naar
typemachine sleept
aken. Liefst het ene
t alléén kan Hendrik
uurlijk ook niet aan.
, dat alle leden iede-
eneer Lodewijk bel-
7' in de telefoon te
ken, te schreeuwen
r hoeft er niet aan
den. 'Hendrik IJzer-
maar 'Agent 327'
, de man kennende,
mysterieuze redenen
ven en schuldgevoel
e naam kan hij nog

veinzen niet goed verstaan te hebben doch het korte en krachtige *Agent*, misschien nog beter zonder '327' kan hij niet ontkennen.
De bedoeling is dus van meneer Lodewijk een van zenuwen en schuldbesef trillend wrak te maken, dat op het laatst alleen bij het rinkelen van de telefoon huilend naar zijn Werkkamer snelt om daar in hoog tempo geniale (verhalen?) te maken.

U ziet, aan positieve ideeën ontbreekt het Uw nieuwe lid niet. Ik groet U in de naam van de Heilige Drieëenheid, de Vader (Lodewijk), de Zoon (Hendrik) en de Heilige Geest (Agent). Amen.

Informatie: Joke Smits-erf 39, 3315 VB Dordrecht, tel. 078-210437
(postzegel bijsluiten voor antwoord!)

(AvO)

KOOPJE

Gesignaleerd in de uitverkoop bij Vroom & Dreesman: het *Wordt Vervolgd*-boek van De Bree/Peekel/Strips; nu voor *f* 9,90.

BERT BUS-FANCLUB

Dat het werk van *Bert Bus* door velen wordt bewonderd is bekend, maar dat dit openlijk wordt beleden in een fanclubblad is nieuw. Inderdaad, na 'Thunder' en 'Roffel?' is er nu *Flash*, het Bert Bus-fanclubblad met daarin *Het Grote Bert Bus-Interview:* 2 vragen aan één van Neerlands meest ondergewaardeerde tekenaars. Verder in dit nummer: De eerste drie pagina's van een eerder in Eppo Wordt Vervolgd gepubliceerd *Malorix-verhaal*, een voorpublicatie van Bus' nieuwe strip: *Russ Bender*, het begin van een bibliografie en een oud verhaal: *De wraak van Nitokris*.

Dit eerste nummer telt 32 bladzijden en is ongetwijfeld te bestellen bij: Robin Voordewind, Landfort 43, 9301 TB Roden.

(AvO)

REISAANTEKENINGEN VAN EUGEN ROBICK

Een alleraardigst boekje verscheen in een oplage van 300 stuks tijdens de Strip-3-daagse. Het gaat hier om *Reisaantekeningen van Eugen Robick*, gemaakt door Schuiten en Peeters. De 8 pagina's bieden telkens een totaalaanblik van de steden en Alaxis, Mylos, Calvani en Brusel met daartegenover de aantekeningen van Robick en een pentekening. Een sfeervol boekje dat de serie *De duistere steden* en met name het tweede deel *De muren van Samaris* aanvult. Het werd uitgegeven door Casterman.

(HP)

CRAENHALS FANCLUB

De fanclubs schieten als paddestoelen uit de grond, lijkt het wel. Op de Strip-3-daagse presenteerde zich alweer een nieuwe fanclub: *De Craenhals Fanclub*. De kersverse club heeft al een eigen blad: *De Koerier*. In het eerste nummer een interview met Craenhals uit Striprofiel, strips, een prijsvraag en nog veel meer. Het blad is zwart-wit, op A5-formaat, telt 32 pagina's en ziet er netjes uit.
Wie meer wil weten kan zich wenden tot:
De Craenhals Fanclub,
W. Buningstraat 78,
2741 ZK WADDINXVEEN.
Telefoon: 01828-19837.

(BDJ)

BOEKEN IN HET KORT

MODERNE KUNST
Joost Swarte
Harmonie/Raadsel 1986
62 p. kleur, hardcover met linnen rug, *f* 29,90.

Een profeet wordt in eigen land niet geëerd, kent u die uitdrukking? Nee. Misschien kent u de trieste geschiedenis van Johannes de Doper, hij werd niet serieus genomen door zijn eigen volk en werd zelfs onthoofd. O, en zo zijn er vele voorbeelden in de bijbel van profeten die in eigen land niet geëerd worden. Maar ook in onze tijd komt het voor. James Joyce bijvoorbeeld moest eerst dood gaan voordat hij in eigen land een veelbesproken schrijver werd. Onthoud u dat maar, een profeet wordt in eigen land niet geëerd.
Laatst, broeders en zusters, was ik in een stripwinkel. U kent dat misschien wel, zo'n winkel waar men vooral boekjes verkoopt waarin verhalen verteld worden aan de hand van een opeenvolgende reeks beeldjes. Stripverhalen noemt men dat. Onthoudt u die term maar, stripverhalen. Tussen al die boekjes zag ik dure geimporteerde werkjes liggen uit Frankrijk en Spanje. *Joost Swarte* stond erop. Vreemd dacht ik, een Frans boekje met een Nederlandse naam erop. En inderdaad vrienden, Joost Swarte *is* een Nederlander. Hij had vroeger een eigen tijdschriftje *Modern papier* en werkte mee aan *Tante Leny presenteert.* Later ging hij, net als *Willem,* ook zo'n profeet die in eigen land niet geëerd wordt, voor het Franse *Charlie* werken. Verder maakt hij de laatste tijd vooral mooie plaatjes die hij dan als zeefdrukken verkoopt en tekent hij voor *echte* bladen als Vrij Nederland.

Swarte werd heel bekend in Frankrijk en ook in de Verenigde Staten. In 1980 verscheen een bundel van strips die hij maakte voor *Tante Leny* en *Charlie* in het Engels. Uit de tijd dus dat hij nog verhaaltjes maakte. En in datzelfde jaar verschenen vertalingen van dit boek in Frankrijk en Duitsland. Er was toen dus Modern Art verkrijgbaar in 3 talen. Maar niet in het Nederlands, vrienden, niet in het Nederlands.

Laatst, vrienden, toen ik weer in datzelfde winkeltje was, zag ik een boek liggen dat er werkelijk prachtig uitzag. Het heeft 6 jaar geduurd, maar nu is er dan toch de Nederlandse versie van Joost Swartes *Moderne kunst.* Een juweel. Het boek is werkelijk als een kunstwerk behande
zijn gestoken in
kaftje, dat aan de
een linnen band.
voorzien van kolofo
van het boek. Werk
grenst aan het perfe
tot in de puntjes ve
(eveneens door Sw
sluit keurig aan bij
de inhoud en pag
prachtig. Maar Swa
ook. De verhalen d
ouderd aan, maar b
het oog. Eigenlijk
kunst het midden t
en een stripalbum. E
ereplaats in een vitr
nu en dan te bekij
weer nieuwe details

Ik heb nooit goed b
zo weg ben van Jo
maar nu ik dit boek
huis heb, gaat er ee
kingskracht van uit
om plaatje voor pla

Het heeft lang gedu
derlandse volk is e
tot het mooiste hoo
Nederlandse auteur
rechtigheid!

Dominee Pols (met

ld. De zes verhalen
een gekartonneerd
rug voorzien is van
Het eerste blad is
on en geschiedenis
elijk alles in dit boek
kte, de inkleuring is
rzorgd, de lettering
arte zelf verzorgd)
de verhalen en zelfs
inanummering zijn
rte verdient dit dan
oen soms wat ver-
lijven een lust voor
houdt *Moderne*
ussen een kijkboek
Een boek om op een
ine te zetten en zo
ken en dan steeds
s te ontdekken.

egrepen waarom ik
ost Swartes kunst,
een aantal dagen in
en enorme aantrek-
t. Het blijft boeien
atje te kijken.

uurd, maar het Ne-
en album rijker dat
rt dat ooit van een
is verschenen. Ge-

t excuses aan Paul
Haenen)

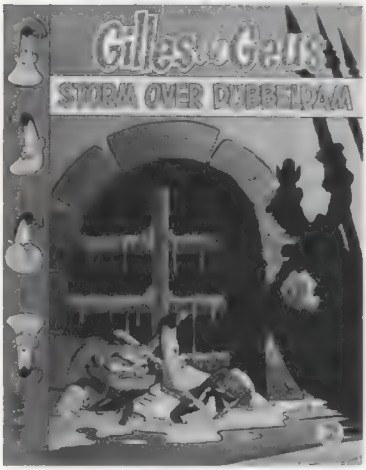

Gilles de Geus:
STORM OVER DUBBELDAM

Begin augustus verscheen het tweede album uit de reeks Gilles de Geus: *Storm over Dubbeldam.* Om met de deur in huis te vallen; dit schitterende album hoort thuis in de collectie van iedere zichzelf respecterende stripofiel! Het is een combinatie van een leuk verhaal, picobello tekenwerk, een sublieme inkleuring en verbazingwekkend goed drukwerk (we zijn wel anders gewend van Intergrafica in Milaan).

Het album bevat twee avonturen van Gilles de Geus. In het titelverhaal, *Storm over Dubbeldam,* zien we Gilles het beroep van struikrover opgeven, om zich aan te sluiten bij de geuzen. Deze zijn van plan de door Spanjolen bezette stad Dubbeldam te overvallen. En daar de Spanjaarden de molen van Gilles in brand hebben gestoken, is dit een mooie gelegenheid voor hem om revanche te nemen. Een eerste 'stormloop' op de stad wordt afgeslagen en de geuzen trekken zich terug om in een herberg krijgsraad te houden. Gilles komt met een ingenieus plan: in het holst van de nacht de spijlen van een oud, verwaarloosd poortje doorzagen en zo de stad binnen sluipen. Dat blijkt echter niet zonder problemen te gaan...

Het tweede verhaal, getiteld *De zustertorens,* speelt enkele maanden na de verovering van Dubbeldam door de geuzen. De Spanjaarden hebben de geuzen teruggedreven in een toren. Op een afstandje staat een tweede toren, die echter in Spaanse handen is. De geuzen-aanvoerder maakt zich – in tegenstelling tot Gilles – geen zorgen. De tweede toren ligt zo ver weg dat de Spanjolen niets aan hun kanonnen hebben en over enkele dagen komt er een Engels schip om de geuzenmacht te evacuëren.

Maar de Spanjaarden blijken een grote zestigponder te hebben gehaald en bestoken de toren bijna onophoudelijk. De geuzen zullen iets moeten ondernemen, maar wat? Gilles heeft een idee: alle kleine kanonnen omsmelten tot één gigantisch kanon. Maar ook dit plan verloopt niet zonder tegenslagen...

Twee verhalen barstensvol humor, gevat in een bijzonder netjes verzorgd album. De inkleuring van Wilma Leenders is een speciale vermelding waard: subliem! Maar ook het drukwerk op zich. De Italiaanse drukkers hebben kennelijk het één en ander geleerd, want dit keer hebben ze een prima album afgeleverd. (BDJ)

HET EERSTE SHOEBOEK
Jeff MacNelly
Uitgeverij KIM B.V. 1985
91 p. *f* 8,90

Shoe, oftewel Purple Martin Shoemaker, is een kraai die zijn leven slijt met het schrijven van gepeperde brieven naar redacties van kranten. Daar Shoe weinig subtiliteit in zijn brieven legt ('Krijg de vellen'), worden zijn brieven steevast teruggestuurd, waarop de kraai nog slechts één mogelijkheid rest: een eigen krant beginnen. De Kletsmeier publiceert Shoe's brieven en columns derhalve zonder dat ze worden afgewezen. Shoe wordt met zijn krant bijgestaan door de Perfesser, Cosmo Fishhawk, afgestudeerd in de aerodynamiek met als hoofdvak heteluchtballonnen en zondagsredacteur geweest van de Saturday Evening Post. Daarnaast kan Shoe rekenen op morele steun van de houdster van een pizzaria, Roz die zeer sterke koffie maakt; Loen, een vogel die wat moeite heeft met vliegen en Irving Seagull, de trotse bezitter van een schroothoop. Ziedaar de hoofdpersonen en de thema's van het eerste Shoeboek.
Jeff MacNelly, spotprent- en striptekenaar en verzamelaar van Pullitzerprijzen (zowel voor zijn spotprenten als voor zijn Shoestrips ontving hij deze Amerikaanse persprijs) tekent zijn vogelwereld in een karikaturale stijl, waarbij de nadruk vooral ligt op de teksten. Naast de dagelijkse krantenafleveringen zijn in het boek ook een aantal zondagafleveringen opgenomen. Helaas niet in kleur, maar daarvoor is het *Shoeboek* wel uitgegeven tegen een betaalbare prijs. Nu maar wachten op het tweede Shoeboek.

(Rich Thomassen)

IS EEN LANGE STRIP EEN GOEDE STRIP?
De gevangene van de sterren – Alfonso Font
Arboris 1986
102 p. zwart/wit, *f* 21,95 (soft cover) of *f* 31,95 (hard cover).

Verscheen als deel
romanreeks.

De term striproman
op in (A suivre). Hi
aangeduid die lang
gina's. Voorbeelde
albums van Pratt e
21 delen tellende
volgd Romans. He
de lengte van deze
maar meer nog de
karakters en de *'li*
Arboris is een reek
gere strips een plaa
twee albums in de
de Stad – waren z
te noemen ook bin
maar ik vrees dat *D*
sterren niet al te b
past.

Alfonso Font is een
se tekenaars met e
wisselbaar is met
nez, Bermejo, Azp
nig authentiek dus
beeld Gimenez er
compenseren doo
een heel eigen we
Font het om een
kenstijl te kombine
min origineel verh
science fiction he
met mij eens zijn d
aan elkaar hangt v
het andere. Wie
treft een plaatje aa
mantel gehuld en d
wen in de verte s
Pratt. En eerlijk ge
zou best door kun
eerbetoon aan de
Twee pagina's ver
ellende. Een man
door polics (inde

3 in de Arboris strip-

n dook voor het eerst
ermee werden strips
ger waren dan 46 pa-
n te over: vrijwel alle
n natuurlijk de nu al
reeks: Wordt Ver-
t is niet eens zozeer
verhalen die opvalt,
e uitwerking van de
teraire' aanpak. Ook
s gestart waarin lan-
ats vinden. De eerste
ze serie – *Ardeur* en
onder meer geslaagd
nen dit romangenre,
De gevangene van de
best binnen de reeks

n van die vele Spaan-
een stijl die direkt in-
kollega's als Gime-
biri enzovoort. Wei-
, maar waar bijvoor-
in slaagt om dit te
or verhaaltechnisch
g te gaan, presteert
weinig originele te-
ren met een al even-
aal. Wie wat meer
eft gelezen, zal het
dat *De gevangene...*
an het ene cliché na
het boek openslaat
n waar onze held in
omringd door meeu-
taart. Gut, denk je,
zegd, deze tekening
nnen gaan voor een
Italiaan.
der echter begint de
wordt achtervolgd
erdaad, dit verhaal

speelt in een dictatoriaal geregeerde toekomst en meneer is rebel). De man wordt opgepakt en komt in een strafgevangenkamp terecht. De rest van het verhaal is een aaneenschakeling van ontsnappingen, gepakt worden en tenslotte kontakt met de rebellen en in het bijzonder het meisje. Ze vluchten dan ook de helft van het boek samen verder, voortdurend komen ze voor verrassingen te staan. Zij wel, ik als lezer was zelden verbaasd wanneer weer eens een onthulling werd gedaan. Ik zal slechts een aantal voorbeelden geven van de talloze gestolen vondsten die Font bij elkaar heeft gezocht: de altijd maar doorgaande achtervolging (Logans run onder meer). De opstand van rebellen tegen een totalitaire regering (moet ik daar nog voorbeelden van geven?); de verdeling in een boven- en een benedenwereld (inderdaad John Difool); de anti-zwaartekrachtschacht (opnieuw John Difool); de verwerking van mensen tot voedsel (Lazarus Stone, Soylent Green)... Ik hou ermee op. Misschien vind je er zelf nog wel een paar.

Niet alleen heeft het Font ontbroken aan het vermogen om een origineel scenario te schrijven, bovendien is zijn tekenstijl onevenwichtig en soms slordig, op het genante af (zie bijvoorbeeld plaat 1 van hoofdstuk 11). Wat het omslag betreft zal ik mild zijn in mijn oordeel: ik heb betere gezien.

Misschien heeft Font even over het hoofd gezien dat je met een lange strip nog geen goede strip maakt. De uitgave van dit album door Arboris in een tot nu toe goede reeks en voor deze prijs had eigenlijk verboden moeten worden.

(HP)

Ali Bamba deel 2:
DE SLEUTEL VAN HET GELUK
door Bédu en Blareau.

Ali Bamba en zijn broer Moestafa krijgen van de als bedelaar vermomde 'gebieder van de Hemelse Sjinns' een gouden kistje, dat volgens een legende het geheim van het geluk bevat. Het is met een toverslot gesloten en blijkt niet eenvoudig te openen...
Een leuk verhaal, goed tekenwerk (hoewel ik enkele figuren eerder gezien meen te hebben in één van de avonturen van 'Robbedoes en Kwabbernoot') en een vrij redelijke inkleuring die evenwel niet spectaculair is. Al met al een heel aardig album voor een wat jongere leeftijdsgroep.

(BDJ)

Stripschrift
Oude nummers

Oude nummers van Stripschrift zijn nog steeds verkrijgbaar voor de oorspronkelijke prijs. Te bestellen door overmaking van het totaalbedrag aan Stripschriften plus f 2,50 porto- en administratiekosten op gironr. 209948 t.n.v. 'Stripschrift' Zeist.
Na ontvangst van het verschuldigde bedrag worden de Stripschriften u toegestuurd.

19 (f 2,25): Kabouterstrips, Paulus de Boskabouter nr. 14.
65 plus (f 2,25): Interview Tibet, Rik Ringers leidt de dans (1955); Chick Bill; Tina; Jay Linch door Evert Geradts; De wonderen van Mu.
67 (f 2,25): Nader tot Kuifje 3 over interessante drukvarianten; interview Carry Brugman; speciaal Roba met Bollie en Billie en De Sliert en een bibliografie; De Wonderen van Mu
70 (f 2,25): Marten Toonder 2 (Panda, Toonder-studio's); Jan van Haasteren; De wonderen van Mu; Tom Poes en de Schoonschijners.
74 (f 2,95): Zuiptor, Uco Egmond, Raymond Macherot (Chlorophyl, Poezekat); Domien ten Berge, Marten Toonder; profesor Pi...
77 (f 2,95): Gerrit Stapel, Mijn vriend Andries; Aart Clerkx.
78 (f 2,95): Daan Jippes, Intercity Incident; interview 'Forest Bud' Sagendorf Popeye; Modesty Blaise.
79 (f 2,95): Jules Feiffer; Moem; Piet Wijn De Moorse Tovenaar.
80 (f 2,95): Robbedoes, Fournier, The Hulk; De Tovenaar van Piet Wijn...
83 (f 2,95): Sjors en Pep (nu Eppo); Loriot; Dick Bos reclamestrip Glashard.
86 (f 2,95): inhoudsopgave van Stripschrift nr 49/50 t/m 84; Eddy Paape, SDCN...
87 (f 2,95): Bert Bus, herdruk Nitokris, kartoenrubriek Ong-gezien, Tomi Ungerer, Simpelman, Lucky Luke, LL-persiflage.
89 (f 2,95): Uitgeverij Casterman, Jacques Martin, Jacques Tardi, Tardi-oorlogsstrip, de 4 Helden, Craenhals, Kresse.
92 (f 2,95): Jean Graton's Michel Vaillant, Julie Wood, en Van Strijd tot strip, Wim van Wieringen.
97 (f 3,25): Keizerstrip Trigië tekenaar Don Lawrence, Verdwenen Kuifjes door Har Brok teruggevonden, interview met Selby Kelly weduwe van Pogo-tekenaar Walt.
98 (f 3,25): Strips in de dertiger jaren: Doe Mee, Centsprenten en strips, Tripje, G. Rotman, G. van Raemdonck, Bulletje en Bonestaak en Thijs IJs en Gijsje Goochem.
99 (f 4,95): Milton Caniff, Wallace Wood interview, Stripkoerier en Gummi.
101 (f 3,95): Scenaristen special, Greg, Jacques Lob, Jean Michel Charlier, Jean-Pierre Dionnet; Blueberry, Pogopersiflage door Wallace Wood/Harvey Kurtzman, 66-ste en laatste Eric de Noorman-verhaal: De eerloze krijg.
102/103 (f 3,95): Kuifje weekblad, E.P. Jacobs, Bob de Moor en Claude Auclair, Lombard uitgaven, Rik Ringers, Eric de Noorman: De eerloze krijg.
106 (f 4,95): Hugo Prattnummer, Luck Star O'Hara, VNU-story III, jaarlijkse stripdoorsnede, Pogo, Eric de Noorman.
107/108 (f 4,95): Kapitein Rob, Pieter Kuhn, kapitein Rob musical, Evert Werkman, Eric de Noorman en Smurfen...
109/110 (f 4,95): Eppo-special, Henk Kuijpers (Franka), Bert Bus, René Follet, Peer en Uco, De VNU-story IV, kritiek op vooroordelen Strips, Kuifje in Zwitserland, Pogo en Eric de Noorman...
111 (f 4,25): Stripproduktienummer: ontstaan van strips, tekenwerk (door Matena) scenario, lettering, inkten, inkleuring, merchandising en syndication, Kapitein Rob, Pogo en Eric de Noorman...
112/113/114 (f 5,95): detectivestrips, Eisner en zijn Spirit, The Shadow, Schlomo Raven, Jack Palmer (Pétillon), Loro, Jess Long, Detectivefilms, Eric de Noorman.
115 (f 4,25): Strips en politiek, Willem, Peter van Straaten, Behrendt, Crumb, Eric de Noorman.
116 (f 4,95): Centsprenten en strips, Ben van Voorn en Piet van Elk, Alain Saint-Ogan, Toonder en Piëts Bassie, Chantal Montellier, Martin Lodewijk en Eric de Noorman.
117/118 (f 6,50): Interview Blanc-Dumont, Jijé-polemiek, inhoudsopgave Stripschrift nrs. 85-117/118, Pogo afsluiting, Eric de Noorman.
119 (f 4,95): Lucky Luke, Morris en Goscinny, De Ballade van de Daltons, 50 jaar Kuifje, marketing van Stripschriften op de Nederlandse markt.
120 (f 4,95): Science Fiction met Leloup, Arman en Ilva, Dick Matena en Enki Bilal.
121 (f 4,95): Berni Wrightson, de horrorstrip op zijn best. De striphandel. De Stripkatalogus.
122/123 (f 6,50): Willy Vandersteen, Jerom, De blauwe reeks, Suske en Wiske wegwijzer.
124 (f 4,95): Palacios, strips op z'n Spaans, Noel Sickles, Stichter v.d. Caniffschool.
125 (f 4,95): Cuvelier-nummer met artikelen en herdruk, Pogo etc.
126/127 (f 6,50): De strips van Claire Bretécher, Ralph Bakshi, de animatieman.
128 (f 4,95): Guido Crepax en Valentina.
129/130 (f 6,50): Al Capp (1909-1979), Li'l Abner, Vakbond voor striptekenaars, Jacques Tardi.
131 (f 4,95): Dick Tracy, The Studio, Jeff Jones, Mike Kaluta, Berni Wrightson.
132 (f 4,95): Engelse dagbladstrips: Andy Capp, Jeff Hawke, Garth, Jane, The Perishers, Romeo Brown.
133 (f 4,95): Joost Swarte, Droomprijsvraag, Rose, Enquête.
134 (f 4,95): Beeldverhaal in de oorlog. Het beest is dood, Striphelden trekken ten oorlog.
135/136 (f 6,50): Willy Vandersteen artikelen, Klassieke strips uit Sprint, Blueberry, Jordaan.
137 (f 4,95): De kleine uitgevers, Rijperman, Yendor en Espee, De Vrije Balloen 5 jaar, Uderzo drinkt toverdrank.
138 (f 4,95): De familiestrips: Familie Snoek, Blondie, familie Doorzon, Jan, Jans en de kinderen, Prins Valiant.
139/140 (f 6,50): Theo van den Boogaard, Martin Lodewijk, Zweedse Strips.
141 (f 4,95): Daan Jippes naar Disney Studio's, Rostrum, Minitoe, Kapitein Rob en Romeo Brown.
142 (f 4,95): Droomprijsvraag, Dick Matena's witte kerst, The Empire strikes back, Indeks, Top-twintig.
143 (f 4,95): Amsterdam in strips, Kuifje voor het Amsterdamse gerecht, Lucca 14, Del Castillo.
144 (f 4,95): 1984, Ravian, Stripalbumkopers onderzocht, Prikkebeen.
145 (f 4,95): Frank Frazetta's Fantastische Wereld. 25 jaar Yrrah, Enki Bilal, Mort Walker: Sam's Strip.
146/147 (f 6,50): Floc'h. Dominique Hé, Terug naar de Klare Lijn.
148 (f 4,95): Robert Gigi, Scarlett Dream, Het gezicht van Eppo.
149 (f 4,95): Conan, Wie is dat?, Conan-strip, Romeo Brown, Sam's Strip.
150 (f 4,95): Krazy Kat, De dieren van Crumb, Nard'n' Pat, Garfield, De Shtunk, Li'l Abner, Dierenleed, Fat Freddy's Cat, Vlaamse smetjes, Romeo Brown.
151/152 (f 6,50): Jan Kordaat, Yves Chaland en de erfenis van Tillieux, Het voorbeeldige leven van Jijé, De Bende van vier.
153 (f 4,95): William Vance, Bruno Brazil, Bob Morane, Jerom in Tibet, Kapitein Rob, Chantal Montellier, Vlaamse Frutjes.
154 (f 4,95): Belgische strips, Didier Comès, De Rat-cisten een strip van Comès, EC herleeft, Kuifje op de knieën.
155 (f 5,25): Victor de la Fuente, Haxtur, Fernando Fernandez, Francisco Ibanez, De Disney films, de toplijsten van 1981.
156 (f 5,25): Nieuwe Nederlanders, Paul Teng, Dick Briel, Red Rat, Gezellig en leuk, Prutswerk.
157 (f 5,25): Jean-Claude Mézières, Heavy Metal, Eric Schreurs, Sterren stralen in Hollywood.
158 (f 5,25): Marten Toonder, François Bourgeon, Comicana, Jean-Louis Floc'h, De Zeven van Zeveneken.
159/160 (f 7,—): Engelse stripweekbladen, Strip against racism, Crumb's Sketchbook, Stripfiguren vogelvrij?
161 (f 5,25): Nieuwe stripbladen, Knudde, Bij de dood van Wallace Wood, Josep Toutain.
164 (f 5,25): Interview met Harvey Kurtzman, Lijk op de Imjin, Lezers over parodie en plagiaat.
165 (f 5,25): Interview met Frank Margerin en Raymond Reding. Een analyse van de strips van Cosey.
166 (f 5,25): Interview met Paul Gillon, schepper van Schipbreuk in de tijd en met Pierre Christin scenarist.
167 (f 6,—): De wereld van Richard Corben, Jan Strnad zijn bezielde scenarist. De toplijsten van 1982.
170 (f 6,—): Interviews met Martin Veyron (tekenaar van Barend Terzijde), Bart van Erkel, en Chayé.
171 (f 6,—): Interview met Milo Manara (tekenaar van Guiseppe Bergman) en analyse van zijn strips. Interview met Frits Kloezeman (tekenaar van 'Rechter Tie').
172 (f 6,—): Krantestrips in Nederland. Interview met Nikita Mandryka (tekenaar van 'De gemaskerde Komkommer').
173 (f 6,—): Interiew met Ted Benoît (tekenaar van o.a. 'Morfeu Electrico'), Vijftig jaar Comics in Amerika. Interview met Dick Matena.
174/175 (f 8,—): Meeslepend interview met Peter Pontiac. Strips en Popmuziek. Boekbesprekingen.
176 (f 6,—): Fred en Liliane Funcken (Witte Ruiter, Harald de Viking enz.), Vijftien jaar Stripantiquariaat Lambiek. Strips en Onderwijs.
177/178 (f 8,—): Interviews met Schuiten, Renard en Peeters ('De medianen van Cymbiola'), analyses van hun strips. Interviews met Hermann ('Bernard Prince', 'Comanche', 'Jeremiah') Neal Adams en Tom Wilson. De toplijsten van 1983. Wendy Pini's Elfquest.
176 (f 6,—): Veranderingen bij Robbedoes, Kuifje en Eppo. Jaap Bubenik, Nico Noordermeer en Vaughn Bodé.
180 (f 6,—): Interview met Robert van der Kroft, tekenaar van Sjors en Sjimmie. Garfield, George Orwell als stripfiguur en de dood van Reiser.
181 (f 6,—): De fantastische werelden van Rork, prachtboeken over Hergé. Nieuwe ontwikkelingen bij Giraud en cartoons: Elyh.
182 (f 6,—): Vittorio Giardino over Sam Pezzo, interview met Dick Vlottes en cartoonist Pauk Verschaeren.
183 (f 6,—): Strips en voetbal: Kick Wilstra, Appie Happie, Roel Dijkstra, FC Knudde enz. Interview met cartoonist Efbé.
184 (f 6,—): Wasterlain, veranderingen bij Robbedoes, inteview met Herman Focke en het tijdschrift Titanic uitgevaren.
185/186 (f 8,—): Artikelen over Mézières' Ravian, Auclair en Will Eisners Opmakh mit Got. Interviews met de gebroeders Varenne en cartooniste Marlèn Nolta en een artikel over Philippe Marcelé. Extra bijlage over de strip-3-daagse.
187 (f 6,—): Interviews met André Juillard en Rumen Simeonov. Artikelen over Al Williamson en Jeremiah. Een strip van Williamson.
188 (f 6,—): Speciaal western nummer met een artikel over Durango, interviews met Laurence Harle (scenariste van Cartland) en Colin Wilson de nieuwe tekenaar van Blueberry.
188/189 (f 8,—): Interviews met Rochette, Franz. Kinderzegels in Nederland, Tex Avery en Nader tot Kuifje en Strips en onderwijs. Speciaal omslag met de kinderzegels van Joost Swarte.
191 (f 6,—): Deel van het artikel over de stripfiguur Robbedoes. Deel een van een herdruk van een verhaal dat Jijé van Robbedoes tekende. Een interview met de nieuwe Robbedoes tekenaars Tome en Janry. De toplijsten van 1984.
192 (f 6,—): Deel twee van de geschiedenis van de stripfiguur Robbedoes. Interviews met Yves Chaland en Lex van de Oudeweetering.
55/56 (f 3,75): Peter de Smet en De Generaal, Strop voor Jean Dulieu, Komt er een vakbond voor Striptekenaars?, Wereldkartoenale Philippe Pruillet, Lone Sloane-herdruk.
57/58 (f 3,75): Marten Toonder, Richard Corben, Victor Hubinon, Buck Danny, Daan Jippes.
81/82 (f 4,25):Peyo, Guus Slim, Heroic.
93 (f 2,95): Pogo, Paulus, Hocus Pas.
96 (f 3,25): Maestro v.d. Sierra's, Joseph Gillain, Mickey Spillebeen, Barelli, La France OH lala.
162(163(f 7,—): Robbedoes, Germande Guust Flater v.d. jaren '80?, Morris, M. Lodewijk – de zaak Suske en Wiske.
193/194 (f 8,—): Illustrated Classics, Hip Comics, Umberto Eco over Superman.
196/197 (f 8,—): Intervieuws met Chantal Montellier – Rob Peters – Cosey en Marc de Boer, Himalaya in strips, Yann en Conrad. Henk Kabos.

STRIPWINKELGIDS

"DE STRIP-AAP"
STRIPSPECIAALZAAK
IN- & VERKOOP, VERHUUR

KUIPERSDIJK 66
7512 CJ ENSCHEDE
053-305261
Di. t/m vr. 12.00 - 18.00 uur,
za. 11.00 - 17.00 uur, do. koopavond

DE JACOBIJN
STRIPWINKEL

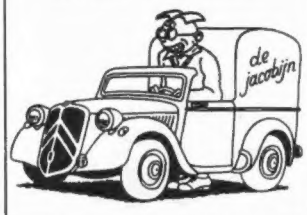

JACOBIJNESTRAAT 10 HAARLEM 023-320782
TE KOOP: ZEEFDRUKKEN
VAN © JOOST SWARTE

stripspeciaalzaak
PIET SNOT
vismarkt 3 utrecht tel. 318472

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

DE STRIPSPEURDER
Wagenstraat 130
2512 BA DEN HAAG
Tel.: 070-643005

STRIP ANTIQUARIAAT + STRIPGALERIE PANDA

Frederikstraat 955-959
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*
geopend di t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag van 11 tot 5 uur

KAPITEIN ROB

inkoop-verkoop
STRIPS

Geopend
ma t/m vr 12-18 uur, za 11-17 uur
Amsterdam, 2e Egelantiersdwarsstraat 8
TELEFOON: 020 - 22 38 69

STRIPWINKEL SNOEK
amsterdam

Oostenburgergracht 69
tel: 020-224680
Gespecialiseerd in stripweekbladen
strips en amk.comics, antiquariaat SF
Nu ook inbindmappen (slechts 7,95 per map)
gironr. 4525295 t.n.v. Strw. Snoek

ROTTERDAMS GROOTSTE STRIPWINKEL & LECTUURHAL
TIJDSCHRIFTENHAL
NOORD
ZAAGMOLENDRIFT 35 t/m 41
1e MIDDELLANDSTRAAT 110
ROTTERDAM
SCIENCE FICTION
STRIPVERHALEN

RICHARD
Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923.

STRIPBOEKHANDEL
breestraat 22 delft
tel. 015 126097

BUL SUPER

STRIPWINKEL DUMPIE
Nieuwe Rijn 18, Leiden, tel. 071-126404
BESLIST DE GOEDKOOPSTE MET ANTIQUARISCHE PRIJZEN!!
(meestal niet meer dan 60% van de katalogus prijs)

WONDERLAND
strips en science fiction

Soembawastraat 54a
1095 XD Amsterdam
020 - 94 35 62

STRIPWINKELGIDS

STRIP SCHRIFT SPECIALS

Kuifje
De bekende 'Kuifoloog' Har Brok analyseerde 23 Kuifje albums. *f* 10,—

Lucky Luke
Kees de Bree en Hans van den Boom analyseren de wereld van Morris, schepper van Lucky Luke. Met veel onbekend illustratie materiaal. *f* 19,50

Suske en Wiske
Een schat aan informatie over deze meest succesvolle Vlaamse strip aller tijden. Veel onbekend illustratiemateriaal en acht kleurentekeningen. *f* 19,50

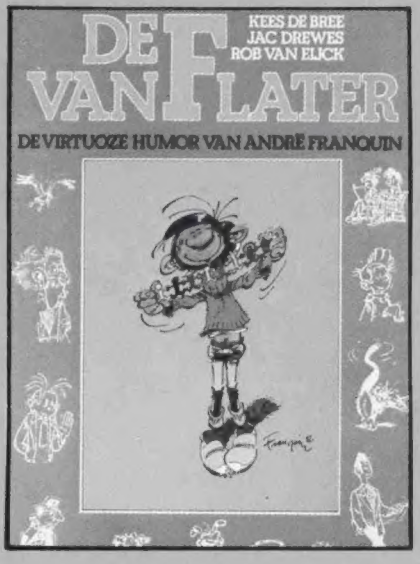

De F van Flater
Een groot interview met, en artikelen over de meest nagetekende stripmaker: André Franquin, schepper van Guust Flater en de Marsipulami. *f* 25,—

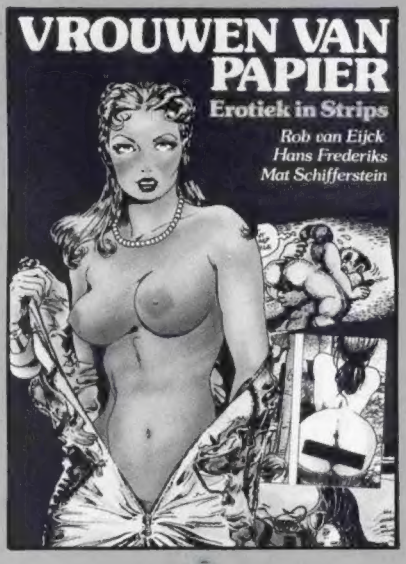

Vrouwen van Papier
Erotiek in Strips. Artikelen o.a. over de meesters van de erotische strips, Manara, Crepax en Pichard. Censuur in strips en pin-ups. *f* 25,—

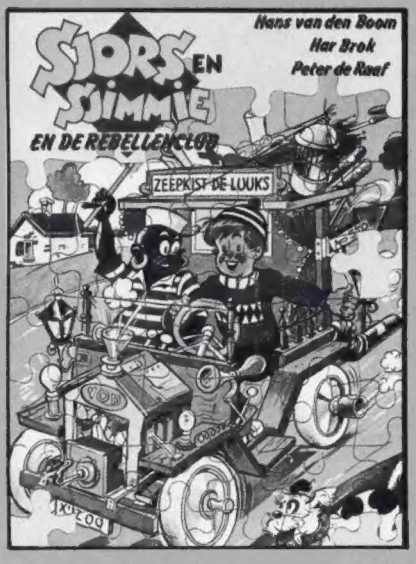

Sjors en Sjimmie
Een uitgebreid dossier over twee striphelden, die nog steeds een ongekende populariteit hebben. *f* 25,—

Deze specials zijn te bestellen door overmaking van het desbetreffende bedrag plus *f* 4,25 aan portokosten op postgiro 209948 tnv Stripschrift Zeist.

VONK UITGEVERS BV
Postbus 420
3700 AK ZEIST